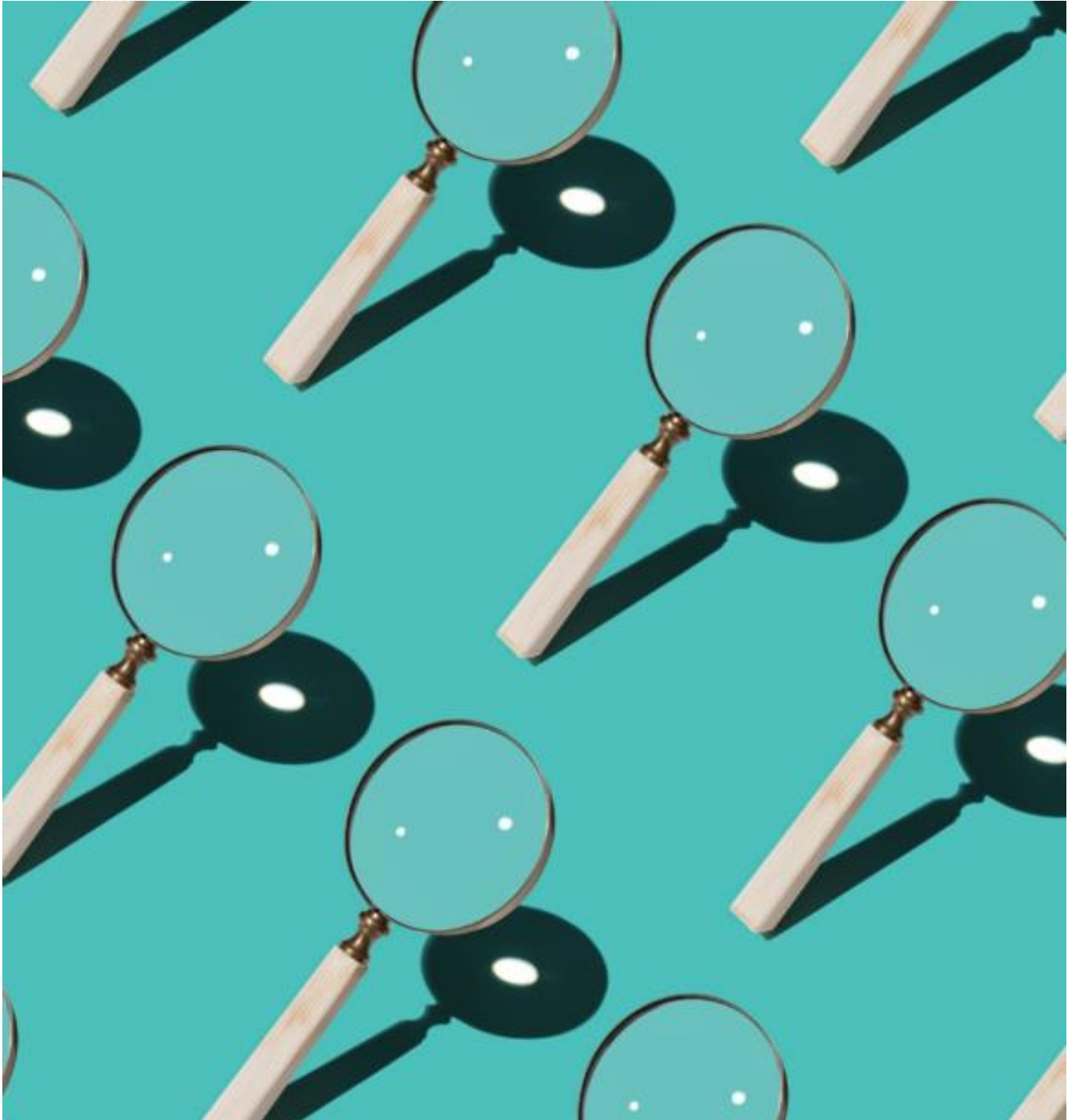

Omgevingsanalyse ELZ Druivenstreek

September 2022

Inhoud

1. Inleiding.....	5
1.1. Waarom deze omgevingsanalyse?	5
1.2. Een korte voorstelling van ELZ Druivenstreek	5
1.3. Omschrijving van de methoden	5
1.4. Leeswijzer	6
2. Demografische gegevens	7
2.1. Algemene demografie van de bevolking	7
2.1.1 Bevolkingsdichtheid	7
2.1.2 Loop van de bevolking.....	11
2.1.3 Leeftijdsverdeling	11
2.1.4 Demografische coëfficiënten	12
2.1.5 Ouderenpopulatie en prognose	13
2.2. Diversiteit.....	13
2.2.1 Bevolking naar nationaliteit en herkomst.....	14
2.2.2 Indeling nationaliteitsgroepen.....	15
2.2.3 Internationale aanwezigheid	17
2.3. Huishoudens	17
2.3.1 Huishoudenstypes.....	17
2.3.2 Eenoudergezinnen	18
2.3.3 Alleenwonenden per leeftijdsgroep	19
2.4. Gezondheid en zorg	20
2.4.1 Levensverwachting	20
2.4.2 Huisartsencontact en globaal medisch dossier	20
2.4.3 Statuut Chronische aandoening, diabetes, Bel-score en personen met een handicap	21
2.4.4 Prevalentie dementie	22
2.4.5 Zorgbudget voor ouderen	23
2.4.6 Obesitas	24
2.4.7 Preventieve kankerscreening en mondzorg	25
2.4.8 Mentaal welzijn.....	27
3. Economische ontwikkelingen.....	29
3.1. Inkomens.....	29
3.1.1 Fiscale gegevens.....	29
3.1.2 Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering	30
3.1.3 (Equivalent) Leefloon	30

3.2. Sociaaleconomische positie	31
3.2.1 Kansarmoede-index (Kind en Gezin)	31
3.2.2 Verhouding socio-economische posities	32
3.2.3 Betalingsmoeilijkheden	33
3.2.4 Social-economische status van leerlingen	33
4. Ecologische ontwikkelingen	36
4.1. Wonen	36
4.1.1 Bebouwingsgraad	36
4.1.2 Woongelegenheden	36
4.1.3 Huurders en eigenaars	37
4.2. Sociaal Wonen	37
4.2.1 Sociale huurwoningen	37
4.2.2 Kandidaat-huurders	38
4.3. Hittestress	39
4.4. Zorgaanbod	40
4.4.1 Huisartsen	40
4.4.2 Psychologen	41
4.4.3 Thuisverpleegkundigen	43
4.4.4 Apothekers	43
4.4.5 Kinesitherapeuten	43
4.4.6 Diëtisten	43
4.4.7 Podologen	43
4.4.8 Tandartsen	43
4.4.9 Ergotherapeuten	43
4.4.10 Vroedvrouwen	43
4.5. Welzijnsaanbod	44
4.5.1 Kinderopvang	44
4.5.2 Zorgaanbod ouderen	44
4.5.3 Lokale dienstencentra	47
4.5.4 CAW	47
5. Politieke context	48
5.1. Lokale politiek	48
5.2. Referentieregio	49
6. Inzichten	52
6.1. Bevolkingskenmerken	52
6.2. Het aanbod van zorg en welzijn	52
6.3. Knelpunten, uitdagingen en sterktes	54

1. Inleiding

1.1. Waarom deze omgevingsanalyse?

Aan de hand van deze omgevingsanalyse maakt ELZ Druivenstreek een momentopname van een aantal demografische, economische, ecologische en politieke indicatoren. Een analyse van deze indicatoren leidt tot cruciale inzichten over de lokale noden in de gemeenten en mondt uit in informatie over de behoeften van specifieke doelgroepen. Hierdoor wordt deze analyse als het ware een instrument voor toekomstverkenning en fungeert deze als een kompas om een gedragen actie- en beleidsplan te maken.

Kortom, voor ELZ Druivenstreek is het maken van een omgevingsanalyse veel meer dan een verplicht nummertje.

1.2. Een korte voorstelling van ELZ Druivenstreek

De ELZ Druivenstreek omvat **6 gemeenten**: Zaventem, Kraainem, Wezembeek-Oppem, Tervuren, Overijse en Hoeilaart.

De ELZ Druivenstreek grenst aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en voor een deel aan het Waalse Gewest. Toch vormt Leuven, als centrumstad, vaak een belangrijk referentiepunt voor de lokale organisaties en burgers. De 6 gemeenten zijn Vlaams, maar Wezembeek-Oppem en Kraainem hebben faciliteiten voor hun Franstalige inwoners.¹

Op vlak van gerechtelijk **arrondissement** behoren alle gemeenten tot het arrondissement Halle-Vilvoorde, met uitzondering van Tervuren dat deel uitmaakt van het arrondissement Leuven.

Wat de toekomstige **referentieregio** betreft, wordt de zone getroffen door een grens. De gemeenten Zaventem, Kraainem en Wezembeek-Oppem werden toegewezen aan referentieregio Halle-Vilvoorde. De gemeenten Hoeilaart, Overijse en Tervuren bevinden zich in referentieregio Oost-Brabant. Een permanente uitzondering vanuit het kabinet Welzijn vrijwaart een vlotte werking en de continuïteit van de ELZ Druivenstreek.

1.3. Omschrijving van de methoden

De omgevingsanalyse is voornamelijk gebaseerd op kwantitatieve gegevens van de databanken van 'Provincies in Cijfers', het InterMutualistisch Agentschap (IMA), het Belgische statistiekbureau en 'Vlaanderenkiest.be'. Deze data bieden inzicht in de kenmerken, behoeften en noden van de populatie. Incidenteel werd eveneens gebruik gemaakt van wikipedia.org,

¹ Zij hebben als faciliteitengemeenten het speciale statuut dat de schepenen én het OCMW-bestuur rechtstreeks verkozen worden volgens het aantal stemmen en niet volgens meerderheidsvorming.

Een '**werkgroep omgevingsanalyse**' met vertegenwoordigers uit de 6 gemeenten werd in het leven geroepen om de gegevens te analyseren en hierover te reflecteren. De werkgroep telde 8 leden met vertegenwoordigers van de lokale OCMW's en beleidsmedewerkers welzijn. De werkgroep hield 1 overkoepelend overleg via Teams, daarna volgden nog een 3-tal overlegmomenten met een kleinere bezetting.

Ook vertegenwoordigers uit de zorgraad en het dagelijks bestuur werkten mee aan de uitwerking van de omgevingsanalyse. Ook in de toekomst zal er tijdens de maandelijkse bestuurdersvergaderingen verder gebouwd worden op deelaspecten van deze omgevingsanalyse, zodat dit document voortdurend verrijkt en geüpdatet zal worden.

1.4. Leeswijzer

ELZ Druivenstreek gebruikte het **DESTEP-model** om deze omgevingsanalyse te maken.

DESTEP is een acroniem van 6 verschillende omgevingsfactoren, namelijk - **D**emografische

- **E**conomische
- **S**ociaal-culturele
- **T**echnologische
- **E**cologische en
- **P**olitiek-juridische factoren.

ELZ Druivenstreek heeft de aanbeveling van VIVEL gevolgd om de nadruk te leggen op de **demografische, economische** en **ecologische** thema's. Een analyse van deze factoren brengt immers inzicht in de kenmerken van de populatie, hun gezondheid, social-economische kwetsbaarheid en het welzijns- en zorgaanbod. Omwille van de eigenheid van ELZ Druivenstreek worden eveneens **de politieke ontwikkelingen** belicht.

Ook de subthema's volgen de inhoudelijke handreiking van VIVEL. De resultaten worden per subthema weergegeven. Een inzichtelijke conclusie beëindigt deze analyse.

2. Demografische gegevens

Dit hoofdstuk belicht een aantal algemene bevolkingskenmerken en gaat in op de diversiteit binnen de gemeenten. Daarnaast komen ook de samenstelling van de huishouden en een aantal gezondheids(zorg)aspecten aan bod.

2.1. Algemene demografie van de bevolking

Dit thema gaat in op de bevolkingsdichtheid, loop van de bevolking, leeftijdsverdeling, demografische coëfficiënten en de ouderenpopulatie in de gemeenten van ELZ Druivenstreek. Deze **indicatoren** worden telkens **afgezet tegen het gemiddelde van het Vlaams gewest**.

Uit wat volgt blijkt dat de **bevolkingsdichtheid** van de Druivenstreek die van het Vlaams gewest aanzienlijk **overstijgt**. Een gedetailleerde weergave per gemeente toont de bevolkingsconcentratie per statische sector. Ook de gemiddelde **bevolkingsaangroei** ligt in de Druivenstreek aanzienlijk **hoger** dan in het Vlaams Gewest. Verder tonen de cijfers overtuigend aan dat ELZ Druivenstreek een relatief **jonge regio** is, die gekenmerkt wordt door een hoog aantal jongeren en een laag aandeel ouderen in vergelijking met het Vlaams Gewest. In alle gemeenten is de **groene druk groter** dan in het Vlaams gewest, dit **in tegenstelling tot de grijze druk**. De **familiale zorgindex** is lager dan het **gemiddelde**, terwijl de **mantelzorgratio hoger** ligt. Tot slot toont de **prognose** van de **ouderenpopulatie** een **aanzienlijke stijging** die het percentages van het Vlaams gewest niet overstijgt.

2.1.1 Bevolkingsdichtheid

In de gemeenten van ELZ Druivenstreek woonden op 1/1/2021 **123.620** inwoners. De bevolkingsdichtheid bedraagt voor het totaal van de ELZ 886 inwoners per km². Dit cijfer is aanzienlijk **hoger** dan de bevolkingsdichtheid van het Vlaams Gewest.

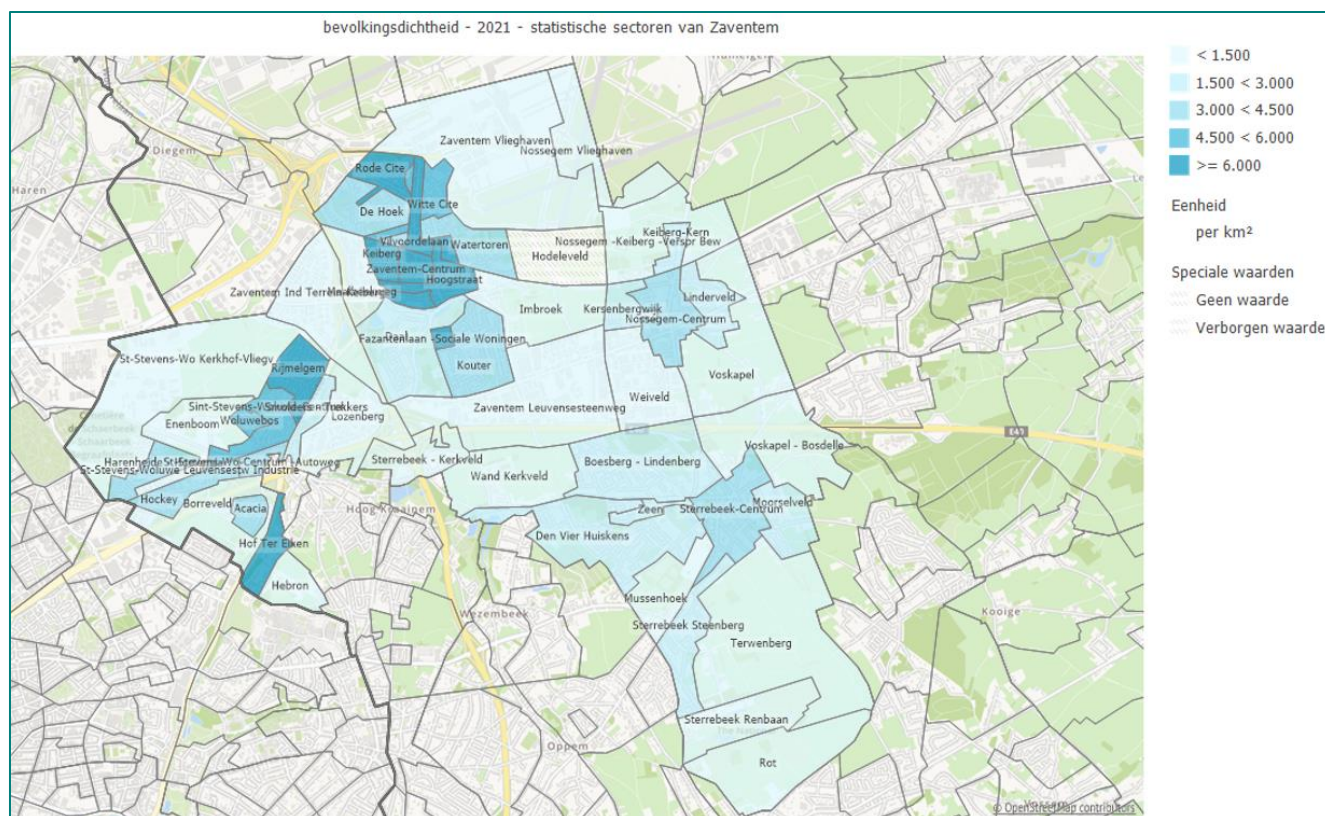
Totale bevolkingscijfers - 2021 - gemeenten [6]		
	totaal aantal inwoners volgens Rijksregister [aantal]	bevolkingsdichtheid [per km ²]
Hoeilaart	11.520	561
Kraainem	13.843	2.372
Overijse	25.699	571
Tervuren	22.891	681
Wezembeek-Oppeem	14.273	2.079
Zaventem	35.394	1.276
Druivenstreek	123.620	886
Vlaams Gewest	6.666.912	489

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

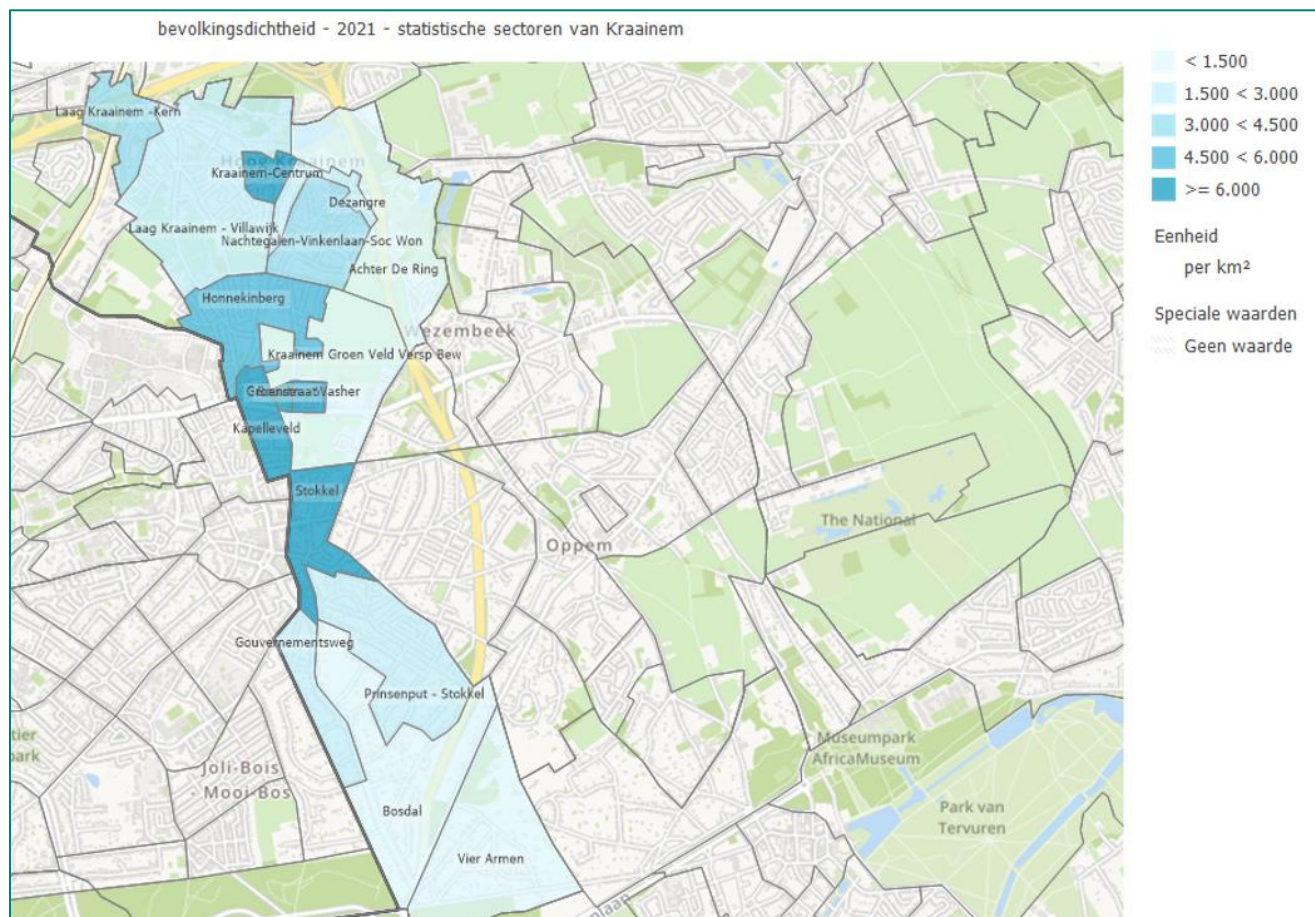
Met meer dan 35.000 inwoners, is **Zaventem** de **grootste gemeente** in de regio. De **kleinste gemeente** is **Hoeilaart** maar alle gemeenten tellen meer dan 11.000 inwoners. De bevolkingsdichtheid is zeer verschillend: in Kraainem en Wezembeek-Oppeem wonen meer dan 2.000 inwoners per km², in Zaventem ongeveer 1.200 per km². Deze gemeenten kennen dan ook een grotere verstedelijking. In Hoeilaart, Overijse en Tervuren is de bevolkingsdichtheid aanzienlijk lager.

Op de volgende pagina's wordt de gemeentelijke bevolkingsdichtheid per statistische sector in kaart gebracht.

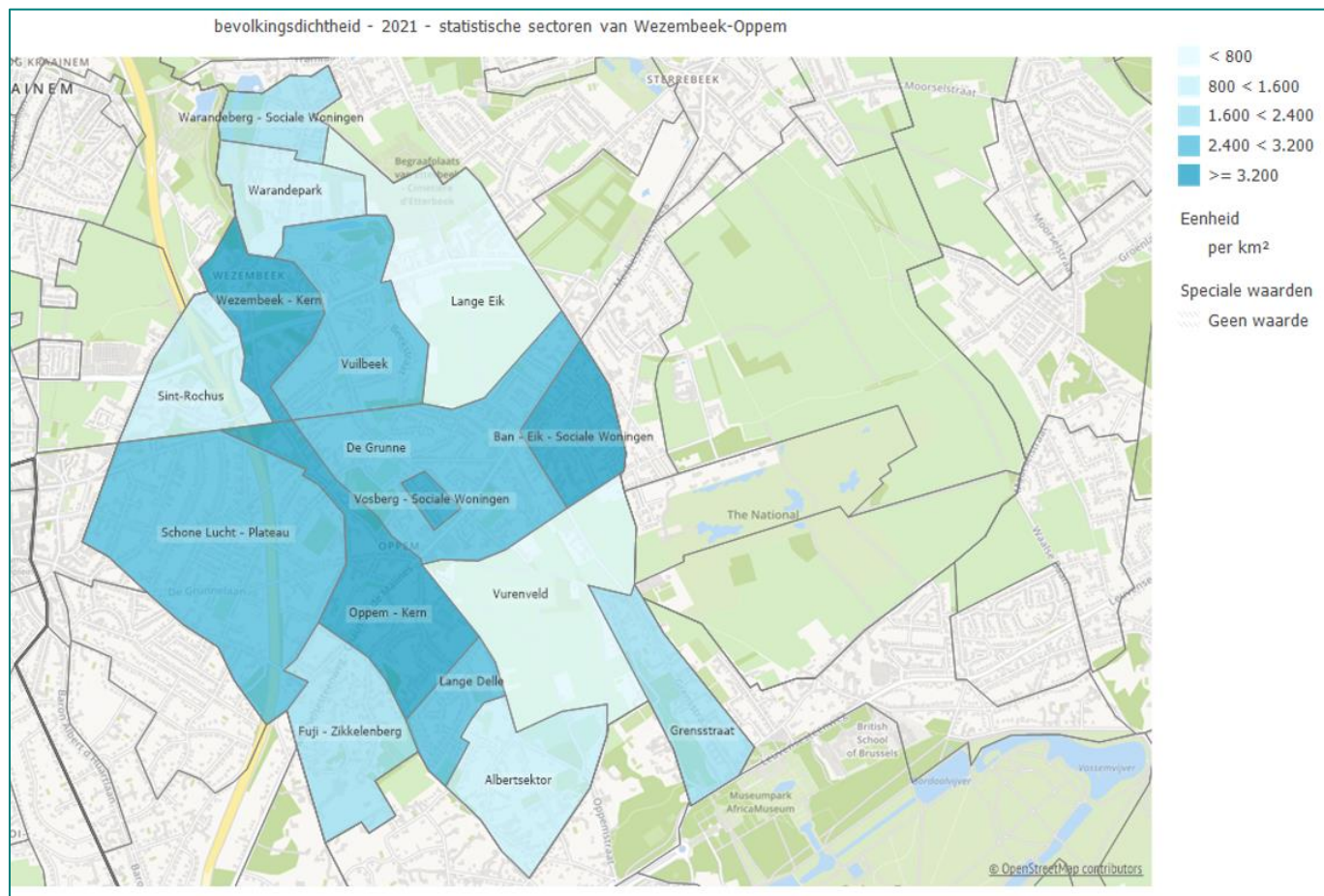
In **Zaventem** is de bevolkingsdichtheid geclusterd in het centrum, de sociale woonwijken en Sint-Stevens-Woluwe.

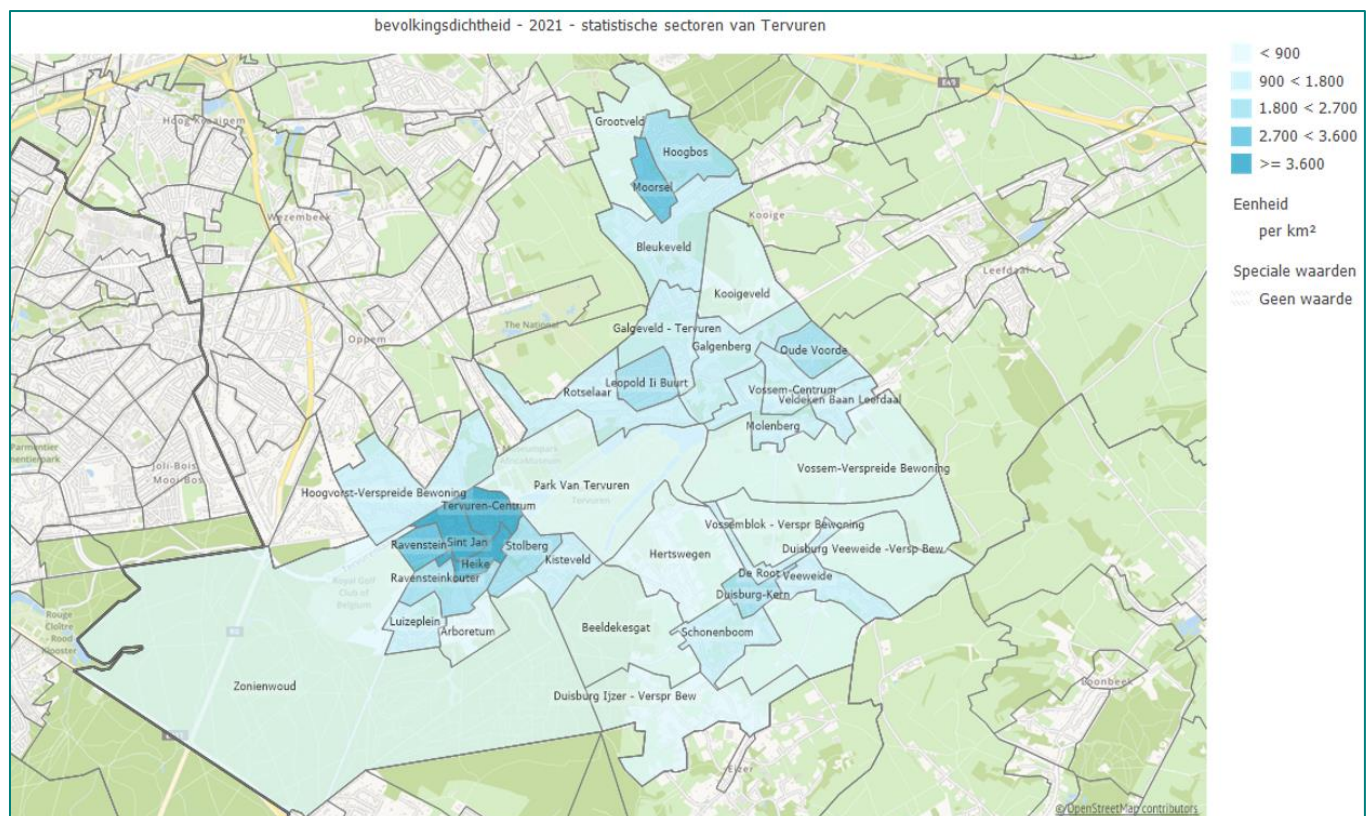
In **Kraainem** neemt de bevolkingsdichtheid af naarmate men zuidelijker gaat.

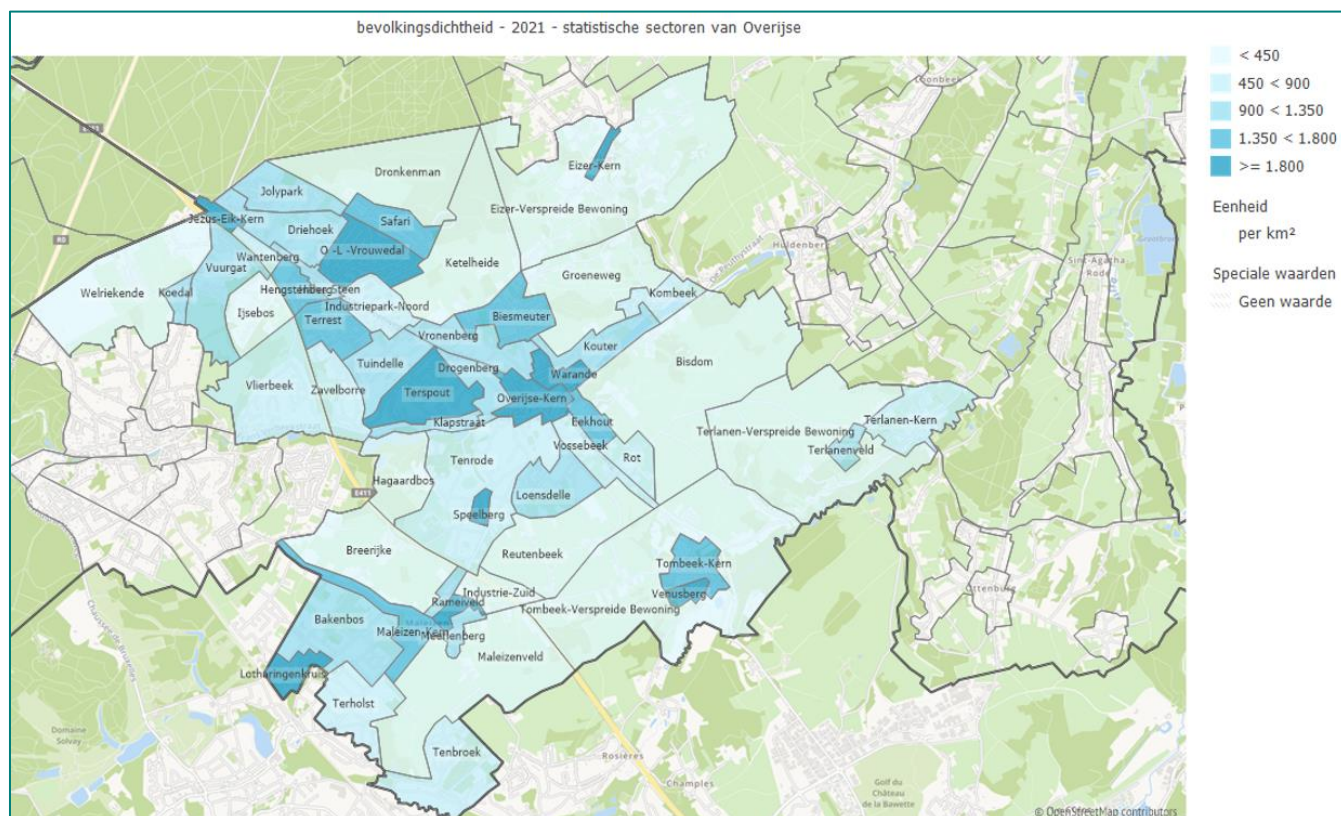
Wat **Wezembeek-Oppem** betreft is de bevolking vooral geconcentreerd in de kern en de sociale woonwijken.

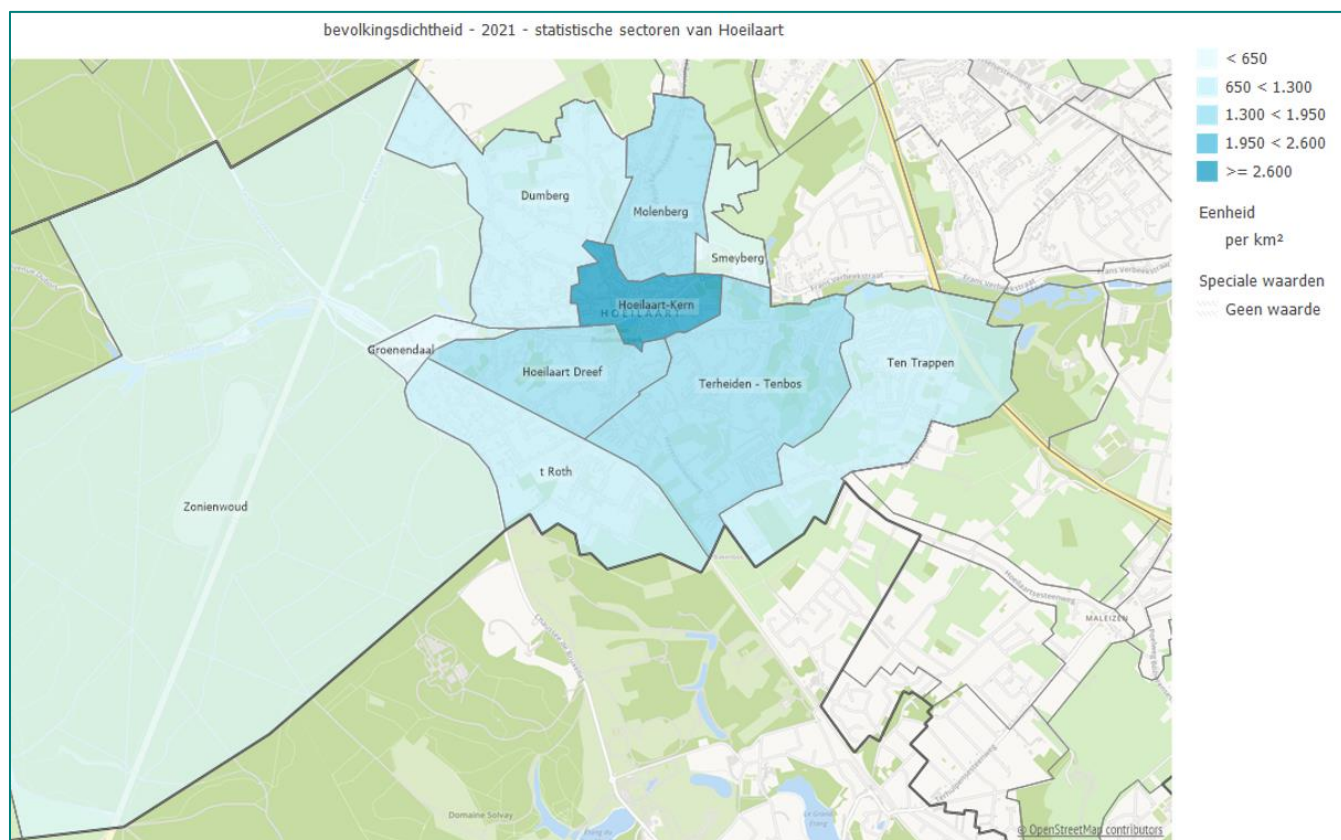
In **Tervuren** is de bevolkingsdichtheid het hoogst in het centrum en deelgemeente Moorsel.

In **Overijse** zijn er verscheidene dichterbevolkte sectoren.

In **Hoeilaart** situeert de grootste bevolkingsdichtheid zich in de kern.

2.1.2 Loop van de bevolking

De loop van de bevolking verwijst naar de **evolutie van de bevolking** in de gemeenten. De aangroei of afname is te wijten aan geboorte, sterfte en/of verhuiskbewegingen. Volgende tabel toont de aangroei van 2021 naar 2022.

Loop van de bevolking - 2021 - gemeenten [6]				
	bevolking op 1 januari [aantal]	bevolking op 31 december [aantal]	totale aangroei [aantal]	totale aangroei per 1.000 inwoners [%]
Hoeilaart	11.515	11.432	-83	-7,2
Kraainem	13.858	13.944	86	6,2
Overijse	25.703	25.936	233	9,0
Tervuren	22.892	22.860	-32	-1,4
Wezembeek- Oppem	14.264	14.500	236	16,4
Zaventem	35.403	36.157	754	21,1
Druivenstreek	123.635	124.829	1.194	9,6
Vlaams Gewest	6.666.912	6.712.775	45.863	6,9

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Met uitzondering van Hoeilaart en Tervuren groeit de bevolking aan in de gemeenten van de ELZ Druivenstreek. Zaventem kent de hoogste aangroei, gevolgd door Wezembeek-Oppem en Overijse. De gemiddelde aangroei in de Druivenstreek ligt **hoger dan in het Vlaams Gewest**.

Volgende tabel werpt nader licht op de oorzaken van positieve of negatieve aangroei, namelijk of deze te wijten is aan natuurlijke aangroei (geboorte versus sterftegevallen) of aan migratie (immigratie versus emigratie).

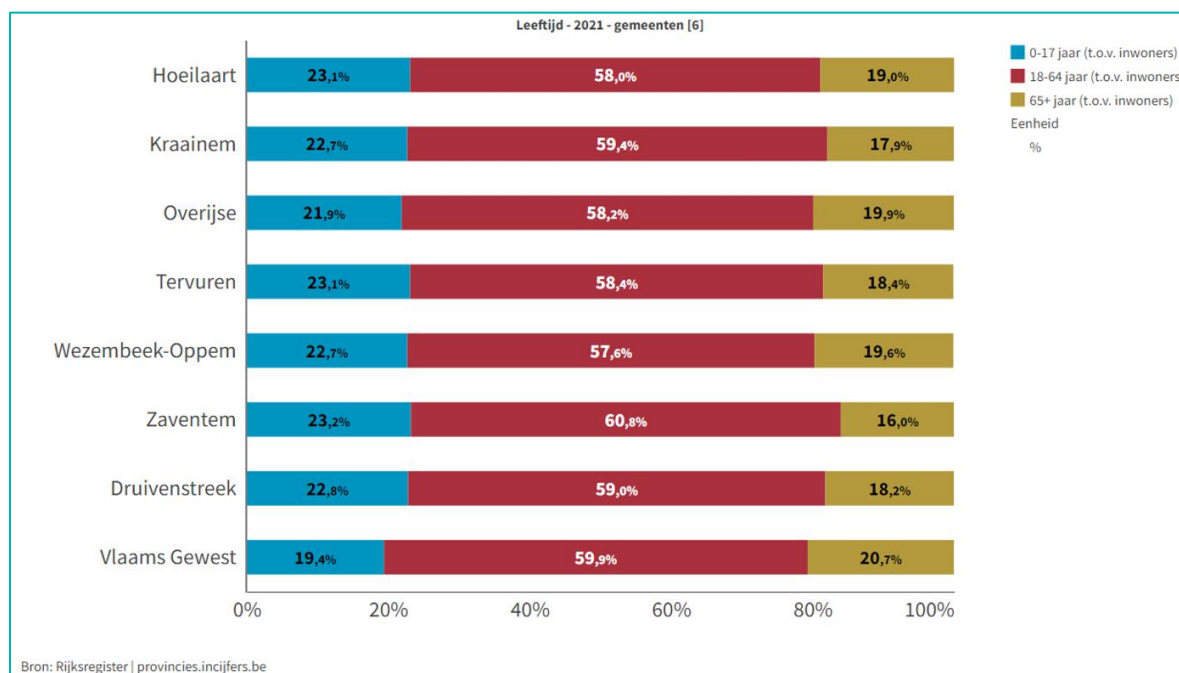
Loop van de bevolking - 2021 - gemeenten						
	geboorten	sterftegevallen	natuurlijke aangroei	totale immigratie	totale emigratie	totaal migratiesaldo
Hoeilaart	118	87	31	617	731	-114
Kraainem	128	81	47	1.340	1.301	39
Overijse	256	221	35	1.742	1.544	198
Tervuren	203	171	32	1.505	1.569	-64
Wezembeek-Oppem	132	117	15	1.249	1.028	221
Zaventem	428	277	151	3.572	2.969	603

Eenheid: aantal
Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de **afname van de bevolking in Hoeilaart en Tervuren** te wijten is aan **emigratie**, i.e. bewoners die de gemeente verlaten. Opvallend is dat **Zaventem** bijzonder **hoog** scoort op vlak van nieuwe bewoners. Dit is zowel te danken aan **geboorten** als aan **immigratie**, i.e. nieuwe bewoners die naar Zaventem verhuizen. In de loop van de komende maanden worden deze cijfers doorgenomen met de lokale besturen. Op basis hiervan kunnen acties geïnitieerd worden waaronder initiatieven voor jonge kinderen of welkomcursussen over het zorg- en welzijnsaanbod voor de nieuwkomers.

2.1.3 Leeftijdverdeling

De volgende grafiek geeft de leeftijdsverdeling in de ELZ Druivenstreek weer. 22,8 % van de bevolking in ELZ Druivenstreek is jonger dan 18 jaar. 59,0% van de bevolking is tussen 18 en 64 jaar. 18,2% van de bevolking is 65 jaar of ouder. In vergelijking met het Vlaams Gewest heeft de ELZ Druivenstreek een **groter aandeel jongeren, een kleiner aandeel bevolking op beroepsactieve leeftijd en een kleiner aandeel ouderen**.

Zaventem springt eruit: 23,2% van de bevolking is er jonger dan 18 (t.o.v. 19,4% gemiddeld in Vlaanderen) en 16% ouder dan 65 jaar (t.o.v. 20,7% gemiddeld in Vlaanderen).

2.1.4 Demografische coëfficiënten

Een andere manier om inzicht te krijgen in de leeftijdsstructuur van de bevolking zijn de groene druk, de grijze druk, de familiale zorgindex en de mantelzorgratio. Ze geven telkens een verhouding weer tussen de verschillende leeftijdsgroepen in de bevolking.

Demografische coëfficiënten - 2021 - gemeenten [6]

	groene druk	grijze druk	familiale zorgindex	mantelzorgratio
Hoeilaart	45,9	34,2	40,3	9,0
Kraainem	44,5	31,6	36,0	9,5
Overijse	43,5	35,7	43,4	7,7
Tervuren	46,3	33,1	41,2	7,9
Wezembeek-Oppeem	46,0	35,7	45,2	7,8
Zaventem	44,0	27,3	39,9	8,5
Druivenstreek	44,8	32,1	41,1	8,2
Vlaams Gewest	37,2	35,7	43,7	7,8

Eenheid: ratio

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

- **Groene druk²**: procentuele verhouding tussen jongeren (< 19 jaar) en de bevolking op beroepsactieve leeftijd (20 tot 64 jaar).
- **Grijze druk³**: procentuele verhouding ouderen (> 65 jaar) op de bevolking van 20 tot 64 jaar.⁴
- **Familiale zorgindex⁵**: procentuele verhouding van de hoogbejaarden (> 80 jaar) op de 50 tot 59-jarigen. Het is een aanduiding van hoeveel hoogbejaarden er zijn in verhouding tot de bevolking die er normaliter zorg moet voor dragen. Deze maat wordt vaak gebruikt om in te schatten hoe groot de groep potentiële mantelzorgers is. Hoe hoger de waarde, hoe meer 80-plussers er zijn per 50-59-jarige.
- **Mantelzorgratio ouderen⁶**: procentuele verhouding tussen inwoners van 40-79 en inwoners van 80 jaar en ouder.⁷

² Formule berekening groene druk: $[P(0-19 \text{ jaar})/P(20-64 \text{ jaar})]$

³ Formule berekening grijze druk: $[P(65+)/P(20-64 \text{ jaar})]$

⁴ De bevolking tussen 20 en 64 jaar verwijst naar de inwoners op beroepsactieve leeftijd, hierbij wordt geen rekening gehouden met de verhoogde pensioenleeftijd van 67 jaar.

⁵ Formule berekening familiale zorgindex: $[P(80+)/P(50-59 \text{ jaar})]$

⁶ Formule berekening Mantelzorgratio ouderen: $[P(40-79 \text{ jaar})/P(80+)]$

⁷ Hierbij worden enkel de draagkracht binnen de populatie voor mantelzorgers voor ouderen ingeschat. Er zijn heel wat meer groepen van mantelzorgers (zoals chronische pijn, psychiatrische en psychische problematiek, gehandicaptenzorg ...), maar cijfers ontbreken daar.

De **groene druk in de gemeenten is groter** dan in het Vlaams Gewest. Bij een hogere groene druk zijn er meer kinderen en jongeren die onderhouden moeten worden door de bevolking op beroepsactieve bevolking. De **grijze druk daarentegen ligt lager** dan in het Vlaams Gewest, dit wijst erop dat in vergelijking met het Vlaams Gewest er minder ouderen moeten onderhouden worden door de personen op beroepsactieve leeftijd. Het werkingsgebied ELZ Druivenstreek heeft met 41,1 een **lagere familiale zorgindex** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest. **Behalve in de gemeenten Overijse en Wezembeek-Oppem** ligt de **verhouding mantelzorgers hoger** dan in het Vlaams Gewest.

2.1.5 Ouderenpopulatie en prognose

De veroudering van de bevolking is een bepalende factor in de toename van de zorgvraag. Een prognose van de omvang en de evolutie van de ouderenpopulatie is daarom een belangrijk instrument om de toekomstige zorgbehoefte in te schatten.

Ouderen - gemeenten [6]				
	65+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]		80+ jaar (t.o.v. inwoners) [projecties]	
	2025	2035	2025	2035
Hoeilaart	19,4	21,2	5,7	7,2
Kraainem	18,7	20,5	5,2	6,5
Overijse	21,2	23,6	6,6	7,5
Tervuren	18,3	19,5	5,8	6,1
Wezembeek-Oppem	21,2	22,9	5,9	8,0
Zaventem	16,8	19,1	5,0	5,8
Druivenstreek	18,9	20,9	5,7	6,7
Vlaams Gewest	22,1	25,1	6,4	8,0

Speciale waarden: Prognose
 Eenheid: %
 Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties | provincies.incijfers.be

De projecties tonen aan dat de **stijging** van het aantal ouderen **aanzienlijk** is maar de percentages van het **Vlaams Gewest niet overstijgt**.

2.2. Diversiteit

Om de **diversiteit** binnen een gemeente te bekijken, hanteren we 2 cijfers: **huidige nationaliteit en herkomst**.

De huidige nationaliteit geeft de nationaliteit op de referentiedatum (hier 1/1/2021). De herkomst kijkt verder en houdt ook rekening met de nationaliteit bij geboorte van de ouders. Als voor een bepaalde persoon minstens één van de ouders bij hun geboorte een andere nationaliteit had, krijgt de persoon die herkomst. Indien zowel vader als moeder een niet-Belgische geboortenationaliteit hebben (die bovendien van elkaar verschilt), dan wordt als herkomst de geboortenationaliteit van de moeder overgenomen.

Dit onderdeel belicht achtereenvolgens de nationaliteit en herkomst van de bevolking en zoomt in op de indeling van de nationaliteits-groepen. In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in ELZ Druivenstreek **een groter aandeel mensen met een andere dan de Belgische nationaliteit** en een **groter aandeel mensen met een niet-Belgische herkomst**. Het **aantal nationaliteiten** ligt **zeer hoog** in de regio, de **impact** van de **Oekraïne crisis** wordt afzonderlijk besproken. Afgesloten wordt met de bemerking dat er over een **ruime groep bewoners geen gegevens beschikbaar** zijn, hierbij gaat het onder andere over personen die voor een organisatie/onderneming werken die niet bijdrageplichtig is.

2.2.1 Bevolking naar nationaliteit en herkomst

In ELZ Druivenstreek hebben 28.354 inwoners een andere nationaliteit dan de Belgische. 54.381 inwoners hebben een niet-Belgische herkomst.

In vergelijking met het Vlaams Gewest is er in ELZ Druivenstreek **een groter aandeel mensen met een andere dan de Belgische nationaliteit** (respectievelijk 22,9% en 9,7%) en een **groter aandeel mensen met een niet-Belgische herkomst** (respectievelijk 44,0% en 23,9%).

Nationaliteit en herkomst - 2021 - gemeenten [6]

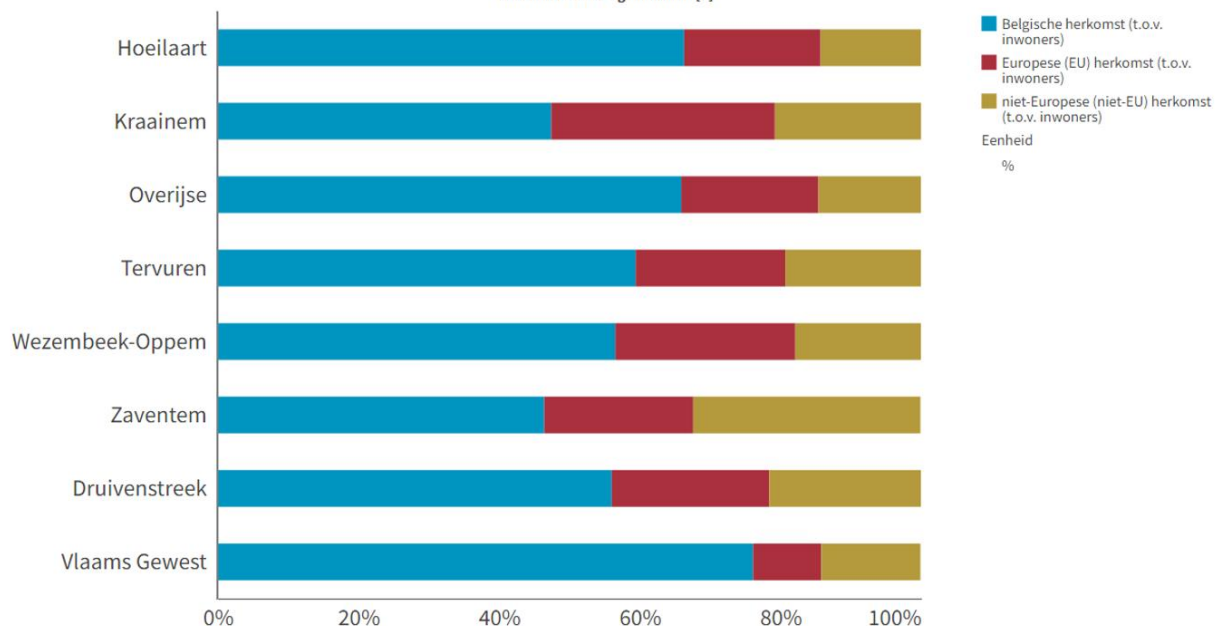
	Belgische huidige nationaliteit	niet-Belgische huidige nationaliteit	Belgische herkomst	niet-Belgische herkomst
Hoeilaart	9.576	1.944	7.635	3.885
Kraainem	9.355	4.488	6.560	7.283
Overijse	21.121	4.578	16.946	8.753
Tervuren	17.254	5.637	13.600	9.291
Wezembeek- Oppem	10.849	3.424	8.070	6.203
Zaventem	27.111	8.283	16.428	18.966
Druivenstreek	95.266	28.354	69.239	54.381
Vlaams Gewest	6.018.212	648.700	5.075.685	1.591.227

Eenheid: aantal

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In ELZ Druivenstreek hebben 28.354 inwoners een andere nationaliteit dan de Belgische. 54.381 inwoners hebben een niet-Belgische herkomst. Het aandeel mensen van **niet-Belgische herkomst ligt in alle gemeenten van deze regio een stuk hoger dan gemiddeld in Vlaanderen**. In Zaventem en Kraainem gaat het zelfs over iets meer dan de helft van de inwoners. In de meeste gemeenten is de groep uit EU-landen de grootste, behalve in Zaventem, waar er meer inwoners zijn die afkomstig zijn van buiten de EU.

Herkomst - 2021 - gemeenten [6]

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

2.2.2 Indeling nationaliteitsgroepen

In wat nu volgt worden per gemeente de nationaliteiten onder de loep genomen.

Volgende tabel geeft per gemeente het **aantal nationaliteiten** weer, **Zaventem** spant de kroon hier met **134**.

BEVOLKING - 2021 - gemeenten [6]						
	totaal aantal inwoners volgens Rijksregister [aantal]	aantal nationaliteiten [aantal]	Belgische huidige nationaliteit (t.o.v. inwoners) [%]	niet-Belgische huidige nationaliteit (t.o.v. inwoners) [%]	Europese (EU) huidige nationaliteit (t.o.v. inwoners) [%]	niet-Europese (niet-EU) huidige nationaliteit (t.o.v. inwoners) [%]
Zaventem	35.394	134	76,6	23,4	15,7	7,7
Kraainem	13.843	104	67,6	32,4	25,1	7,4
Wezembeek-Oppeem	14.273	95	76,0	24,0	18,5	5,5
Tervuren	22.891	109	75,4	24,6	15,9	8,7
Overijse	25.699	110	82,2	17,8	13,5	4,4
Hoeilaart	11.520	89	83,1	16,9	13,3	3,6
Druivenstreek	123.620	158	77,1	22,9	16,4	6,5
Vlaams Gewest	6.666.912	191	90,3	9,7	5,9	3,8

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

De tabel geeft de nationaliteitspercentages weer ten opzichte van de inwoners. De nationaliteiten van de herkomstlanden worden, omwille van hun groot aantal, gegroepeerd in 2 grote groepen. Een eerste onderscheid wordt gemaakt tussen EU en niet-EU herkomst. Binnen deze 2 grote groepen wordt er nog verder onderscheid gemaakt, zoals hieronder weergegeven.

EU herkomst

- Nederland
- Frankrijk
- Zuid-Europa: Cyprus, Griekenland, Italië, Malta, Portugal, Spanje
- Noord- en West-Europa: Denemarken, Duitsland, Finland, Verenigd Koninkrijk, Ierland, Luxemburg, Oostenrijk en Zweden
- Oost-Europa (ex-Oostblok): Estland, Letland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije, Slovenië, Bulgarije, Kroatië en Roemenië

Niet-EU herkomst

- Oost-Europa (ex-Oostblok): Albanië, Wit-Rusland, Bosnië-Herzegovina, Kosovo, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Oekraïne, Rusland, Servië
- Ander rijk OESO land: Noorwegen, IJsland, Zwitserland, Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino, Vaticaanstad, Japan, Israël, Zuid-Korea, Chili, Noord-Amerika (Canada en de Verenigde Staten van Amerika) en Oceanië (Australië, Nieuw-Zeeland, ...)
- Maghreb: Algerije, Libië, Marokko, Mauritanië en Tunesië
- Turkije
- Andere landen van Afrika
- Andere landen van Azië
- Andere landen van Centraal- en Zuid-Amerika

De nationaliteiten van landen die niet meer bestaan (zoals Tsjecho-Slowakije, Joegoslavië...) worden eveneens meegeteld. Wanneer een voormalig land in twee gebieden valt, dan worden deze landen ingedeeld bij dat gebied waarin een meerderheid van de bevolking woonde.

Onderstaand overzicht toont de **top 35 van meest voorkomende nationaliteiten in Zaventem** en vergelijkt deze met de andere gemeenten van ELZ Druivenstreek

bevolking naar herkomstnationaliteit detail (incl. W.R.) - 2021 - gemeenten [6]

	Zaventem ▼	Kraainem	Wezembeek- Oppem	Tervuren	Hoeilaart	Overijse	Druivenstreek	Vlaams Gewest
België	16.428	6.560	8.070	13.600	7.635	16.946	69.239	5.075.685
Turkije	2.451	335	199	253	44	155	3.437	147.653
Marokko	2.427	265	261	256	276	441	3.926	225.814
Italië	1.070	698	524	472	154	543	3.461	71.134
Roemenië	924	267	231	347	199	457	2.425	61.201
Frankrijk	841	904	739	590	377	718	4.169	54.098
Polen	764	299	351	343	215	457	2.429	66.448
Portugal	599	262	174	223	150	281	1.689	24.023
Democratische Republiek Congo	592	190	219	215	110	222	1.548	32.895
Duitsland	579	361	510	685	183	414	2.732	29.031
Spanje	558	321	215	288	129	271	1.782	34.198
Nederland	535	222	192	986	400	991	3.326	228.870
Sovjet-Unie	454	124	174	271	88	240	1.351	54.409
Joegoslavië	448	99	49	63	46	119	824	44.482
Griekenland	441	284	124	140	81	205	1.275	12.503
Verenigd Koninkrijk	377	276	352	1.164	202	536	2.907	24.268
Bulgarije	362	109	57	77	20	68	693	34.103
Verenigde Staten	295	128	133	244	55	136	991	8.029
Iran	246	71	65	74	16	112	584	10.889
onbepaald	243	65	60	43	32	54	497	17.286
India	240	43	37	145	26	165	656	19.933
Tunesië	209	56	52	37	28	68	450	13.128
Rwanda	200	65	24	59	34	20	402	7.876
China	195	67	51	127	30	75	545	16.725
Syrië	186	35	47	23	9	53	353	23.483
Brazilië	159	85	42	90	87	129	592	8.919
Algerije	157	48	36	53	25	35	354	10.877
Filipijnen	141	26	24	91	37	55	374	14.075
Tsjecho-Slowakije	136	77	60	103	67	71	514	8.997
Hongarije	133	87	65	103	66	136	590	6.783
Kameroen	129	41	58	37	24	45	334	9.172
Irak	129	9	13	8	5	17	181	18.732
Libanon	120	56	33	24	x	52	289	3.213
Vietnam	112	68	38	29	10	43	300	3.819
Finland	111	119	62	36	16	36	380	1.301

Uit deze tabel blijkt dat Zaventem opvallend meer personen telt met een Turkse en Marokkaanse herkomstnationaliteit.

De **Oekraïne-crisis** heeft uiteraard een impact op deze cijfers. ELZ Druivenstreek richtte een digitale 'Oekraïnetafel' in, met SPOC's⁸ van de lokale besturen, voorzitters van de huisartsenkringen en vertegenwoordigers van Agentschap Opgroeien, het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) en 1Gezin1Plan. Dit overleg mondde onder meer uit in de beslissing om geen lokaal Zorgpunt voor de ontheemde Oekraïners in te richten maar om hen te verwijzen naar Zorgpunt Pacheco in Brussel.

Na het zomerreces vindt dit overleg maandelijks plaats. Op 6 mei 2022 zag het aantal ontheemde Oekraïners er als volgt uit:

Tervuren:	204 inschrijvingen (waarvan 41 minderjarigen)
Hoeilaart:	61 inschrijvingen (waarvan 26 minderjarigen)
Overijse:	165 inschrijvingen (waarvan 39 minderjarigen)
Zaventem:	110 inschrijvingen (waarvan 46 minderjarigen)
Kraainem:	119 inschrijvingen (waarvan 41 minderjarigen)
Wezembeek-Opem:	120 inschrijvingen (waarvan 49 minderjarigen)

Op het overleg van 6 september 2022 had niet elk lokale bestuur recente cijfers ter beschikking, de volgende aantallen kwamen naar voren:

Zaventem:	150 inschrijvingen
Kraainem:	140 inschrijvingen (waarvan 45 minderjarigen)
Wezembeek-Opem:	120 inschrijvingen

2.2.3 Internationale aanwezigheid

Later in deel 3.2.2 komt aan bod dat **16.7% van de bevolking niet gekend is bij de Belgische sociale zekerheid**. Dit betreft onder andere personen die in België werken voor een organisatie/onderneming die niet bijdrageplichtig is aan de Belgische sociale zekerheid. Werknemers bij internationale en Europese instellingen, expats en gedetacheerden hebben geen officiële ziekteverzekering in ons land. Kwantitatieve gegevens over deze specifieke groep ontbreken en dit feitelijk gegeven kan de cijfers in de regio vertekenen.

Dit bleek tijdens de vaccinatiecampagne, deze inwoners konden niet bereikt worden. Over de noden van deze groep zijn – voor zover ons bekend – evenmin gegevens beschikbaar. Gezien de aanzienlijke omvang van deze groep, is het relevant om hun behoeften en knelpunten nader te onderzoeken. Dit thema komt in de volgende maanden op de agenda van de bestuurdersvergadering, wellicht heeft een van de bestuurders hieromtrent signalen opgepikt.

2.3. Huishoudens

Dit onderdeel gaat in op de huishoudtypes en belicht het aantal eenoudergezinnen en alleenwonenden. In ELZ Druivenstreek zijn **veel gezinnen met minderjarige kinderen, alleenwonenden** zijn er **minder** dan in **Vlaanderen**. In alle gemeenten wordt de **grootste groep** huishoudens vertegenwoordigd door **meerpersoonshuishoudens zonder kinderen**. Het aandeel **alleenstaande ouders met minderjarige kinderen** is in alle gemeenten van de regio **hoger** dan het Vlaamse gemiddelde.

2.3.1 Huishoudentypes

ELZ Druivenstreek telt in totaal **48.519 huishoudens** die worden opgedeeld in 3 grote groepen: alleenstaanden, meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen en meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige kinderen.

⁸ SPOC= Single Point Of Contact; de contactpersoon over een bepaald thema

HUISHOUDENS - 2021 - gemeenten van Druivenstreek

	private huishoudens [aantal]	alleenwonend (t.o.v. private huishoudens) [%]	meerpersoonshuishoudens met minstens 1 minderjarig (LIPRO) kind (t.o.v. private huishoudens) [%]	meerpersoonshuishoudens zonder minderjarige (LIPRO) kinderen (t.o.v. private huishoudens) [%]
Druivenstreek: Hoeilaart	4.534	27,0	31,3	41,7
Druivenstreek: Kraainem	5.336	28,8	31,7	39,5
Druivenstreek: Overijse	10.078	26,6	30,2	43,2
Druivenstreek: Tervuren	8.927	27,3	32,2	40,6
Druivenstreek: Wezembeek- Oppem	5.519	28,6	30,8	40,5
Druivenstreek: Zaventem	14.125	31,8	31,0	37,3
Druivenstreek	48.519	28,7	31,1	40,1
Vlaams Gewest	2.859.229	32,3	24,5	43,3

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

In ELZ Druivenstreek zijn **veel gezinnen met minderjarige kinderen**: gemiddeld 31,1% in de ELZ, tegenover 24,5% in Vlaanderen. **Alleenwonenden** zijn er **minder dan in Vlaanderen**, alhoewel Zaventem bijna aan het Vlaamse gemiddelde komt. In alle gemeenten is de **grootste groep** die van de **meerpersoonshuishoudens zonder kinderen** (voornamelijk bestaande uit koppels zonder kinderen).

Meerpersoonshuishouden zonder minderjarige kinderen is het meest voorkomende huishoudentype in het Vlaams Gewest (43,3% van de huishoudens). In nagenoeg alle ELZ's is dit het meest voorkomende huishoudentype. De enige uitzonderingen zijn ELZ Gent, ELZ Leuven, ELZ Oostende-Bredene en de ELZ Antwerpen en rand, waar alleenwonenden het meest voorkomen.

2.3.2 Eenoudergezinnen

HUISHOUDENS - 2021 - gemeenten van Druivenstreek

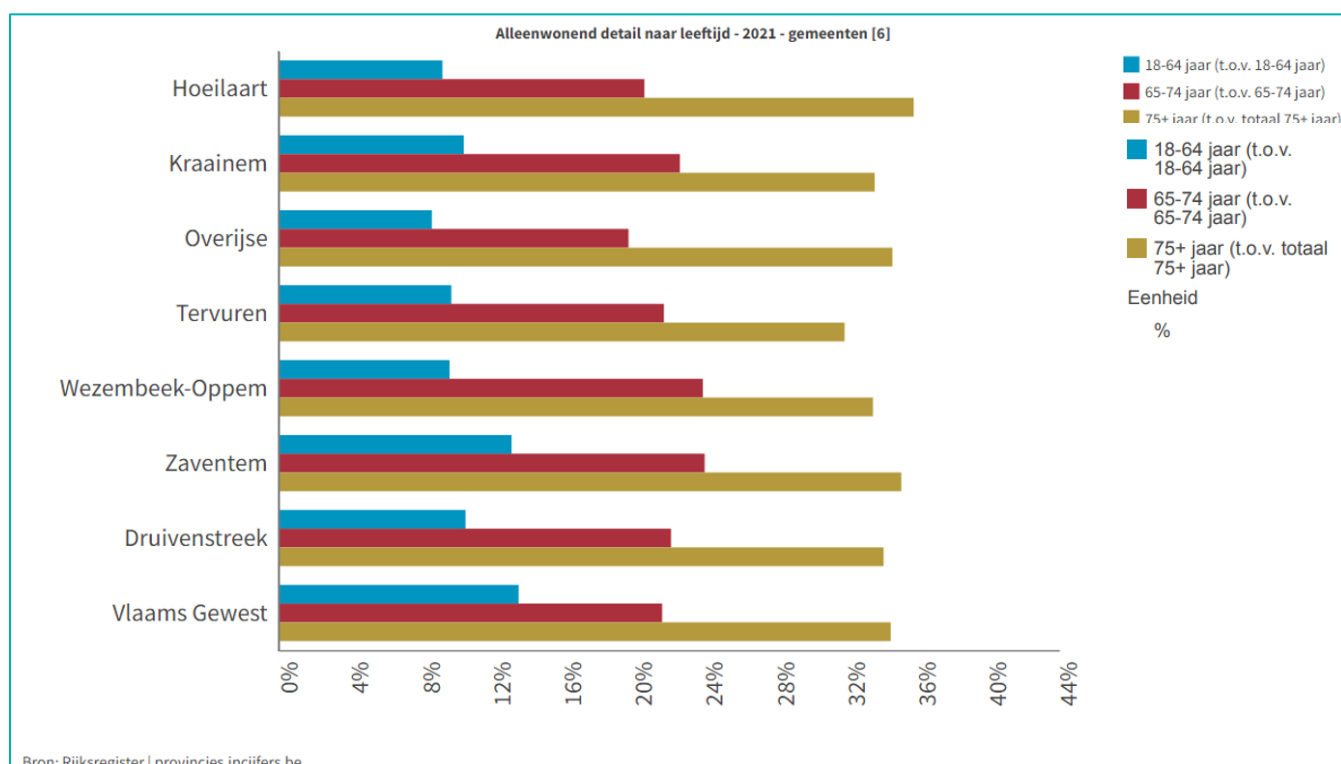
	private huishoudens [aantal]	eenoudergezin met minstens 1 minderjarig (LIPRO) kind (t.o.v. private huishoudens) [%]
Druivenstreek: Hoeilaart	4.534	5,3
Druivenstreek: Kraainem	5.336	4,9
Druivenstreek: Overijse	10.078	4,5
Druivenstreek: Tervuren	8.927	5,0
Druivenstreek: Wezembeek- Oppem	5.519	5,1
Druivenstreek: Zaventem	14.125	5,4
Druivenstreek	48.519	5,0
Vlaams Gewest	2.859.229	4,2

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Het aandeel **alleenstaande ouders met minderjarige kinderen** is in alle gemeenten van de regio **hoger** dan het Vlaamse gemiddelde.

2.3.3 Alleenwonenden per leeftijdsgroep

Deze tabel duidt per leeftijdsgroep het percentage aan van mensen die alleen wonen.

In het werkingsgebied van ELZ Druivenstreek zijn er 7.668 alleenwonenden in de leeftijdsgroep 18-64 jaar. Dit betekent dat 10,5% van de **18-64-jarigen** alleen woont. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Er zijn 2.544 alleenwonenden in de leeftijdscategorie **65-74 jaar**. Dit is 22,1% van de 65-74 jarigen. Dit aandeel is iets **hoger** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

Tot slot zijn er 3.727 alleenwonenden in de leeftijdscategorie van **75 jaar of ouder**. Dit betekent dat ten opzichte van alle 75-plussers 34,1% alleen woont. Het aandeel voor het Vlaams Gewest bedraagt 34,5%. Het aandeel van ELZ Druivenstreek ligt iets **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

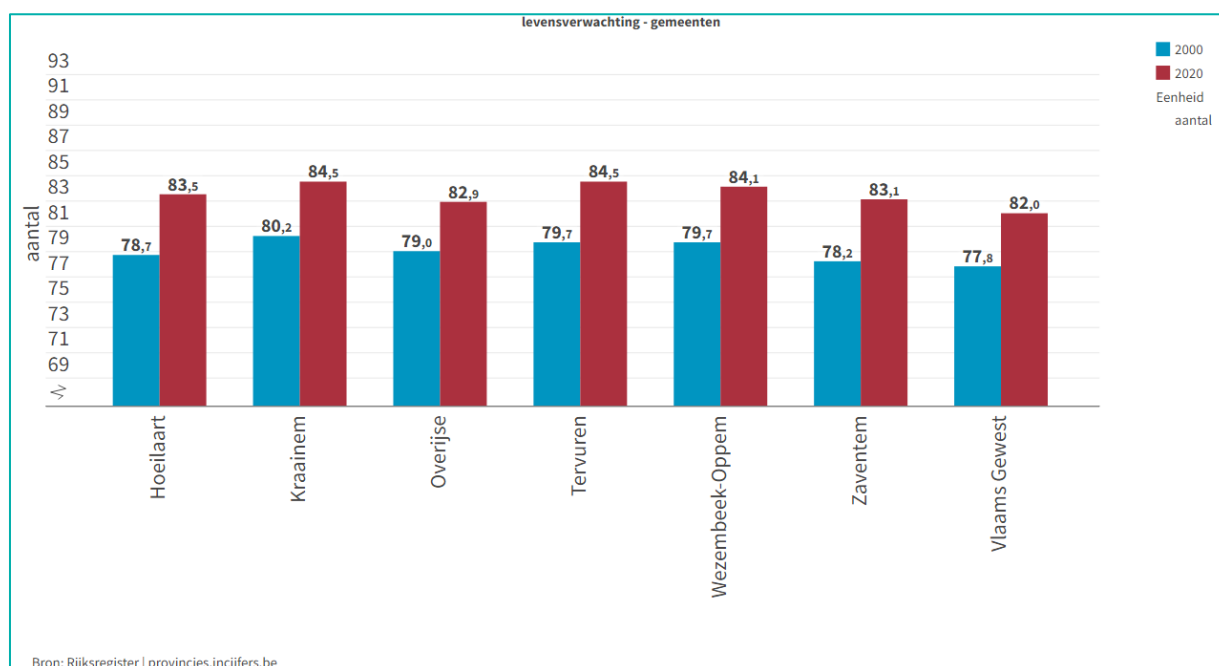
2.4. Gezondheid en zorg

In het hoofdstuk 'Gezondheid en Zorg' belichten we een aantal indicatoren met betrekking tot de gezondheidstoestand, van de bewoners in ELZ Druivenstreek.

De **levensverwachting** in de gemeenten van ELZ Druivenstreek ligt **hoger** dan in het Vlaams Gewest. De **huisartscontacten** in de gemeenten van ELZ Druivenstreek zijn **lager** dan in het Vlaams Gewest, dit geldt **eveneens** voor het **percentage GMD**. Het aantal personen met het **statuut** van **chronische aandoening** en het aantal personen met een **diabetesbehandeling** liggen eveneens **lager** dan het Vlaams gemiddelde. Dit geldt **ook** voor het aantal personen die erkend zijn als **persoon met een handicap**. Voorts blijkt uit de cijfers blijkt dat de **prevalentieprognoses dementie** het **hoogst** zijn in **Hoeilaart en Overijse**, gevolgd door Zaventem.

De **prevalentie van obesitas** in de regio ligt **lager** dan in Vlaanderen. De dekkingsgraad voor baarmoederhalskanker-**screening** overschrijdt het streefdoel, dit geldt niet voor borstkanker- en darmkankerscreening. Op vlak van **tandartsbezoek** scoort de Druivenstreek **beter dan het Vlaamse gemiddelde**. Het **gebruik van psychofarmaca** ligt algemeen **lager** in de gemeenten dan in het Vlaams Gewest.

2.4.1 Levensverwachting

De **levensverwachting** in de gemeenten van ELZ Druivenstreek ligt **hoger** dan in Vlaams Gewest.

2.4.2 Huisartsencontact en globaal medisch dossier

De volgende tabel toont het percentage huisartscontacten en globaal medisch dossiers (GMD). De huisartscontacten in de gemeenten van ELZ Druivenstreek zijn lager dan in het Vlaams Gewest, dit geldt eveneens voor het percentage GMD. In hoofdstuk 4.3.1 (Zorgaanbod – huisartsen) wordt het aantal huisartsen onder de loep genomen.

Huisartsenzorg - 2019 - Gemeenten [6]

	Huisartscontact	Globaal medisch dossier
Gemeente Hoeilaart	77	74,0
Gemeente Kraainem	70	59,2
Gemeente Overijse	77	71,9
Gemeente Tervuren	78	69,2
Gemeente Wezembeek-Oppeem	72	60,1
Gemeente Zaventem	76	68,4
Gewest Vlaams Gewest	85	83,9

Eenheid: percentage

Bron: <http://www.ima-aim.be>

2.4.3 Statuut Chronische aandoening, diabetes, Bel-score en personen met een handicap

Dit onderdeel start met een verduidelijking van de indicatoren die gebruikt worden:

- **'Statuut chronisch zieken' betreft** de mensen die in het kader van de ziekteverzekering als chronisch ziek worden geregistreerd
- **'Prevalentie diabetes'** verwijst naar de mensen die in het kader van de ziekteverzekering medicatie nemen en/of therapie ondergaan die aan diabetes gerelateerd is/zijn
- **'BEL-score'** wordt door de diensten gezinszorg gehanteerd als maat voor zorgbehoefendheid van ouderen in de thuissituatie. Een score van 35 of meer wordt beschouwd als zwaar zorgbehoefend
- **'Erkend als persoon met een handicap'**: de Directie-generaal Personen met een handicap beslist na medische evaluatie over een erkenning als persoon met handicap in volgende gevallen:
 - ✓ ofwel een erkenning bij verlies van verdienvermogen tot een derde of minder dan wat een valide persoon op de gewone arbeidsmarkt kan verdienen
 - ✓ ofwel een erkenning bij minstens 7 punten op de schaal van zelfredzaamheid

	statuut chronische aandoeningen (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) [%] [2018]	prevalentie diabetes per 1.000 personen in de ziekteverzekering [%] [2018]	gemiddelde BEL-score gezinszorg 65+ jaar [bel_score] [2020]	personen erkend door DG Personen met een handicap per 1.000 inwoners 18+ jaar [per 1.000] [2022]
Hoeilaart	8,1	47	23,5	27,31
Kraainem	7,5	44	28,4	20,38
Overijse	8,9	49	28,0	26,68
Tervuren	8,4	43	25,6	22,97
Wezembeek-Oppeem	8,1	41	27,5	26,05
Zaventem	8,0	49	27,4	29,50
Druivenstreek	8,2	46	-	26,09
Vlaams Gewest	11,3	56	28,3	62,25

Speciale waarden: - Geen waarde

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling

FOD Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een handicap | provincies.incijfers.be

In het werkingsgebied van ELZ Druivenstreek heeft 8,2% van de verzekerden in de ziekteverzekering **een statuut van chronische aandoening**. Het aandeel is **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

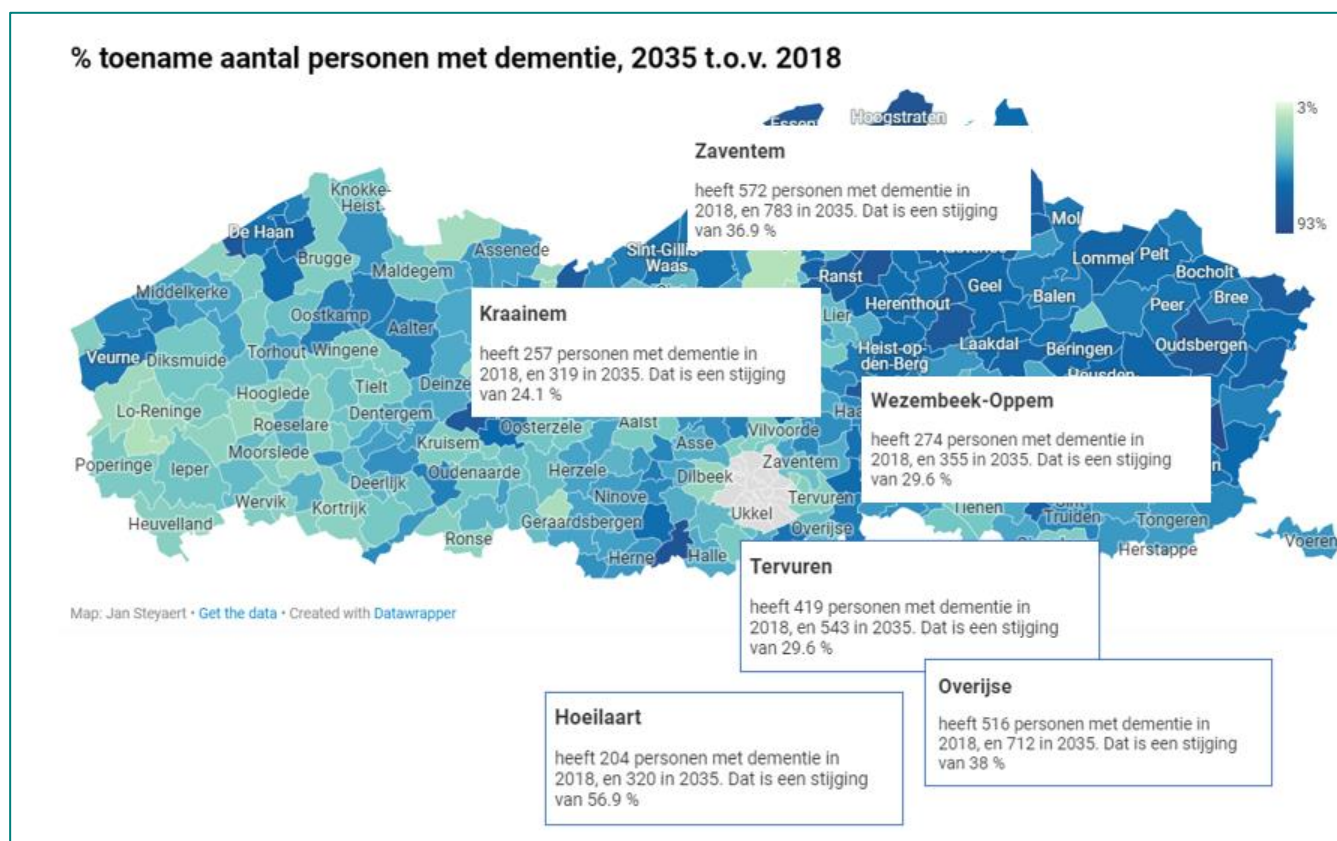
Per 1.000 personen in de ziekteverzekering zijn er 46 personen met een **diabetesbehandeling**. Dit is **minder** dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest dat 56 bedraagt.

De gemiddelde **BEL-score** van 65-plussers die thuiszorg ontvangen, bedraagt in het Vlaams Gewest 28,3. We beschikken hier enkel over de gemiddelde waarden voor de gemeenten, dus voor het werkingsgebied van ELZ Druivenstreek kon deze waarde niet berekend worden. Op gemeenteniveau varieert de gemiddelde BEL-score van 23,5 in Hoeilaart tot 28,4 in Kraainem.

Per 1.000 18-plussers zijn er in ELZ Druivenstreek 26,09 personen erkend door de Directie-generaal als **personen met een handicap**. Dit is opnieuw aanzienlijk **lager dan in het Vlaams Gewest**.

2.4.4 Prevalentie dementie

De interactieve kaart op de website van het expertisecentrum Dementie Vlaanderen⁹ toont de prevalentiecijfers van dementie in 2018 en projecteert de toename naar 2035. Onderstaand kaartje belicht de cijfers van de gemeenten van ELZ Druivenstreek.

Uit de bovenvermelde cijfers blijkt dat de **prevalentieprognoses het hoogst zijn in Hoeilaart en Overijse**, gevolgd door Zaventem.

Volgens het Expertisecentrum kunnen twee ontwikkelingen invloed hebben op de evolutie van de prevalentie. "Via *investeren in preventie en gezonde leefstijl op middelbare leeftijd (40-75 jaar)* zou de prevalentie *beduidend lager kunnen liggen dan de hier genoemde cijfers*.

Anderzijds weten we dat mensen met een niet-Westerse etniciteit een fors hoger risico lopen op dementie. Vlaamse gemeenten waar ook onder de ouderen sprake is van een diverse bevolkingssamenstelling, zullen daardoor met hogere aantallen personen met dementie geconfronteerd worden. De bevolkingsprognoses lieten niet toe met deze ontwikkeling richting (super)diversiteit rekening te houden."

Het is dan ook aangewezen om extra in te zetten op preventie en bewustwording.

2.4.5 Zorgbudget voor ouderen

Een zorgbudget is een maandelijks tegemoetkoming voor mensen die veel zorg nodig hebben, zoals mensen met ernstige gezondheidsproblemen of een handicap. De zorgbudgetten zijn leeftijdsonafhankelijk maar het merendeel wordt toegekend aan mensen die ouder zijn dan 65 jaar.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Het **zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden** (vroeger de zorgverzekering) wordt toegekend aan personen die veel zorg behoeven, zoals
 - ouderen die in een woonzorgcentrum verblijven (kolom 1)
(= zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg) of
 - mensen die thuis veel ondersteuning nodig hebben (kolom 2)
(= zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg).
- Het **zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden** (vroeger de Tegemoetkoming Hulp aan Bejaarden of THAB) is een financiële tegemoetkoming voor **ouderen** (vanaf 65 jaar) die moeilijkheden ondervinden bij het uitvoeren van dagelijkse taken. Ze wordt enkel toegekend aan personen met een beperkt inkomen. Dit wordt weergegeven in de derde kolom onder de noemer 'ouderen'.¹⁰

Zorgbudgetten - 2021 - gemeenten [6]

	zwaar zorgbehoevenden in de mantel- en thuiszorg	zwaar zorgbehoevenden in de residentiële zorg	ouderen
Hoeilaart	129	89	52
Kraainem	113	53	26
Overijse	284	255	70
Tervuren	232	156	72
Wezembeek-Oppeem	175	121	39
Zaventem	394	338	156
Druivenstreek	1.327	1.012	415
Vlaams Gewest	189.500	76.200	94.607

Eenheid: aantal

Bron: Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

Directie-generaal Personen met een handicap & Vlaamse Sociale Bescherming | provincies.incijfers.be

In **ELZ Druivenstreek** worden **1.327** zorgbudgetten toegekend in een mantel- en thuiszorgsituatie. **1.012** budgetten worden toegekend omwille van zorg in een residentiële setting.

415 ouderen, of **1,8%** van de 65-plussers krijgen bovenop een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden ook een zorgbudget voor ouderen (zie kolom 3). Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld genomen in het **Vlaams Gewest**.

¹⁰ Hiernaast bestaat ook het zorgbudget voor mensen met een handicap (het basisondersteuningsbudget). Dit is een forfaitair bedrag van 300 euro per maand en wordt automatisch uitgereikt aan mensen met een erkende handicap die aan bepaalde voorwaarden voldoen.

2.4.6 Obesitas

Obesitas is een **medische aandoening** waarbij zich zoveel lichaamsvet heeft opgehoopt dat dit een negatief effect kan hebben op de lichamelijke en geestelijke gezondheid. Dit kan leiden tot een kortere levensverwachting en/of meer gezondheidsproblemen.

De **gevolgen voor de gezondheid** zijn globaal in twee categorieën te verdelen: gevolgen die toe te schrijven zijn aan een verhoogd vetgehalte (zoals artrose, obstructieve slaapapneu, rugpijn, artrose van heupen, enkels en knieën, depressie en lage zelfwaardering, sociale stigmatisatie) en die voortkomen uit een verhoogd aantal vetcellen (diabetes, kanker en cardiovasculaire ziekte en niet-alcoholische leververvetting). De autoriteiten beschouwen het dan ook als een van de ernstigste problemen voor de volksgezondheid in de 21e eeuw.¹¹

Cijfers over de **prevalentie van obesitas in ELZ Druivenstreek** konden worden teruggevonden op de website van het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid.¹²

	Lage BMI voor leeftijd	Normaal gewicht	Obesitas	Overgewicht excl. obesitas	Totaal in regio
Vlaanderen	1,1%	86,0%	3,3%	9,6%	40.120
Druivenstreek	1,1%	91,0%	1,4%	6,5%	558

Hieronder blijkt de prevalentie van obesitas bij kinderen in de regio lager ligt dan in Vlaanderen.

De volgende tabel komt uit het rapport 'BMI bij schoolkinderen' van het VAZG¹³.

Prevalentie (%) van de gewichtsstatus bij kinderen en jongeren, Vlaams Gewest - registratiejaar 2015					
Jongens en Meisjes	Lage BMI voor leeftijd	Normaal gewicht	Overgewicht	Waarvan obesitas	Totaal (N)
2-jarigen	0,8%	91,6%	7,6%	1,0%	44.715
4-jarigen	0,4%	89,0%	10,5%	2,0%	73.680
6-jarigen	0,9%	85,8%	13,3%	3,5%	59.657
8-jarigen	1,1%	82,9%	15,9%	3,8%	49.887
10-jarigen	2,4%	80,7%	16,9%	3,5%	49.682
12-jarigen	4,4%	78,0%	17,6%	4,0%	45.329
14-jarigen	3,3%	79,7%	16,9%	4,1%	43.205

Hieruit blijkt dat het aandeel in Vlaanderen van **kinderen met normaal gewicht bij oudere kinderen een heel stuk lager ligt dan bij jonge kinderen**. Bijna 92% van de peuters had in 2015 een normale gewichtsstatus, bij 14-jarigen ging het om 79,7%. Op een leeftijd van 12-jaar ligt het aandeel kinderen met normaal gewicht het laagst (78%).

¹¹ Bron: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Obesitas>

¹² Bron: BMI bij schoolkinderen | Zorg en Gezondheid (zorg-en-gezondheid.be)

¹³ Bron: Gezamenlijk rapport K&G en AZG: BMI bij kinderen en jongeren (zorg-en-gezondheid.be)

2.4.7 Preventieve kankerscreening en mondzorg

Preventieve kankerscreening

De globale dekkingsgraad voor een bevolkingsonderzoek kankeropsporing geeft, binnen de doelpopulatie het aandeel personen weer die:

- een screening gehad hebben binnen het bevolkingsonderzoek of
- een screening gehad hebben buiten het bevolkingsonderzoek of
- een geldige reden hebben om niet deel te nemen.

Voor de **borstkankerscreening** zijn **vrouwen** in de leeftijdscategorie **50-69 jaar** de doelpopulatie.

Voor de **baarmoederhalskankerscreening** zijn dit **vrouwen** in de leeftijdscategorie **25-64 jaar**.

Voor de **darmkankerscreening** behoren **mannen en vrouwen** tussen **56-74 jaar** tot de doelgroep.

Kankerscreening - 2020 - gemeenten [6]			
	borstkankerscreening (t.o.v. vrouwen 50-69 jaar)	baarmoederhalskankerscreening (t.o.v. vrouwen 25-64 jaar)	darmkankerscreening (t.o.v. 51-74 jaar) (1)
Hoeilaart	62,6	70,1	56,5
Kraainem	51,1	67,0	43,9
Overijse	60,3	66,6	53,4
Tervuren	56,4	63,8	55,5
Wezembeek- Oppem	59,0	67,7	50,6
Zaventem	52,7	62,8	46,8
Druivenstreek	56,5	65,5	50,9
Vlaams Gewest	61,6	62,6	63,5

Eenheid: %

Bron: Centrum voor Kankeropsporing vzw, Stichting Kankerregister | provincies.incijfers.be

Voetnoot

(1) Doelgroep dikkedarmkankerscreening is tussen 2013 en 2020 gradueel verruimt van alle 56-74-jarigen naar alle 50-74-jarigen

- De dekkingsgraad voor **borstkankerscreening** is, **56,5%**, dit is **lager** dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest. Het streefdoel bij **borstkankerscreening** is een totale dekkingsgraad van **75%**.
- De dekkingsgraad voor de **baarmoederhalskankerscreening** bedraagt **65,5%**, dit aandeel is **hoger** dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest. Hierbij wordt het streefdoel van **65%** lichtjes overschreden.
- In het werkingsgebied van ELZ Druivenstreek bedraagt de totale dekkingsgraad voor de **darmkankerscreening 50,9%**. Dit aandeel is **lager** dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest. Het **streefdoel** wordt hier niet behaald, dit bedraagt **60%**.

Met name op vlak van de bewustwording van borstkanker- en darmkankerscreening is er in ELZ Druivenstreek werk aan de winkel.

Preventieve mondzorg

Tot preventieve mondzorg behoren mondonderzoek, preventieve reiniging, groeven en putjes verzegelen, tandsteen verwijderen en parodontaal onderzoek.

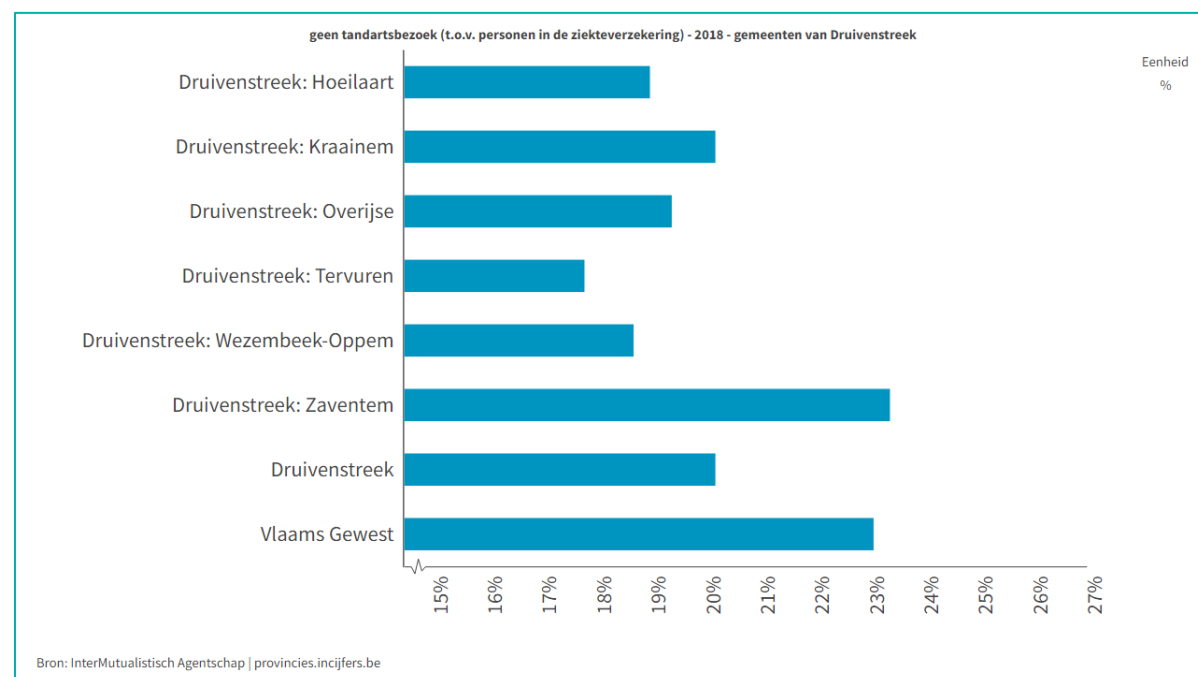
Uit de volgende tabel blijkt dat in ELZ Druivenstreek 41,3% van de bevolking **preventief naar de tandarts** gaat. Dit aandeel ligt **hoger** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

preventieve mondzorg (t.o.v. personen in de ziekteverzekering) - 2018 - gemeenten [6]	
	preventieve mondzorg (t.o.v. personen in de ziekteverzekering)
Hoeilaart	43,8
Kraainem	40,2
Overijse	44,1
Tervuren	47,2
Wezembeek-Oppeem	41,2
Zaventem	35,1
Druivenstreek	41,3
Vlaams Gewest	39,2

Eenheid: %

Bron: InterMutualistisch Agentschap | provincies.incijfers.be

Anderzijds toont onderstaand grafiek dat de bewoners van de gemeente Zaventem minder naar de tandarts gaan dan hun medebewoners in de Druivenstreek.

2.4.8 Mentaal welzijn

Twee indicatoren worden gebruikt om het mentaal welzijn te belichten: het gebruik van psychofarmaca en de incidentie van suicide.

Psychofarmaca

Psychofarmaca behoren tot de categorie van geneesmiddelen voor de behandeling van psychische aandoeningen. In de volgende tabel wordt het aantal gebruikers van antidepressiva, antipsychotica, stimulantia, antidementia en medicatie tegen alcoholverslaving procentueel weergegeven.

Psychofarmaka (ambulant) - 2020 - Gemeenten [6]					
	% gebruikers antidepressiva	% gebruikers antipsychotica	% gebruikers stimulantia	% gebruikers antidementia	% gebruikers medicatie tegen alcoholverslaving
Gemeente Hoeilaart	10,6	2,4	1,0	0,7	0,10
Gemeente Kraainem	10,6	2,1	0,7	0,6	0,14
Gemeente Overijse	12,0	2,9	1,3	0,7	0,16
Gemeente Tervuren	10,0	2,2	1,0	1,2	0,16
Gemeente Wezembeek-Oppeem	10,4	2,3	0,8	1,1	0,10
Gemeente Zaventem	9,7	2,6	0,8	0,9	0,16
Gewest Vlaams Gewest	12,3	3,4	2,7	1,4	0,20

Eenheid: percentage
Bron: <http://www.ima-aim.be>

Uit deze cijfers blijkt dat het **gebruik van psychofarmaca** in de gemeenten van ELZ Druivenstreek **lager** ligt dan in het **Vlaams Gewest**.

Een belangrijke **nuancering** in dit verband wordt aangereikt door **prof. Ronny Bruffaert** in zijn bijdrage over het 'Public Health perspectief als leidraad bij hervormingen in GG'Z'¹⁴. In zijn discours verduidelijkt hij dat 60% van de personen met een pathologie niet in hetzelfde jaar in de hulpverlening terechtkomen. In België duurt het gemiddeld 10 tot 15 jaar vooraleer iemand een stap richting hulpverlening zet. De redenen om dit niet te doen zijn stigma en taboe (7 à 8%), prijskaartje (12 à 16%), het niet onderkennen dat er een probleem is (57 %) en de aanname dat men het zelf zal oplossen (64%).

In hoofdstuk 4.2.3 (Zorgaanbod psychologen) volgt een bijdrage van Dieter Verhaegen, secretaris ELZ Druivenstreek en voorzitter van de psychologenkring Druivenstreek.

Suicide-incidentie

In **België** is zelfmoord de **op een na meest voorkomende doodsoorzaak bij jonge mannen** van 20 tot 24 jaar en de **derde doodsoorzaak bij jonge vrouwen** van die leeftijd. In de leeftijdsgroep van 25 tot 34 jaar is zelfmoord de eerste doodsoorzaak. **Elke dag ontnemen gemiddeld 7 Belgen zich het leven**, wat neerkomt op 248 zelfmoorden per miljoen inwoners. In de jaren 1890 bedroeg dit 124 per miljoen inwoners.¹⁵

Het epidemiologisch rapport 2020 van het **VLESP** (Vlaams Expertisecentrum Suicidepreventie) verwijst naar de cijfers die geregistreerd werden door het Agentschap Zorg en Gezondheid op basis van de overlijdenscertificaten. In **2018** overleden in **België 1792 personen** ten gevolge van suicide, waarvan 1283 mannen en 509 vrouwen. Dit

¹⁴ Bron: Expert Talk: De mythes voorbij. Public health perspectief als leidraad bij hervormingen in GGZ - YouTube
¹⁵ bron: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Zelfmoord>

komt neer op bijna **5 suicides per dag**. De gestandaardiseerde suïciderate voor mannen ligt in 2018 op 23,5/100.000 (ten opzichte van 22,8/100.000 in 2017) en voor vrouwen op 8,7/100.000 (ten opzichte van 8,5/100.000 in 2017).

In 2018 (meest recente cijfers) overleden in **Vlaanderen 984 personen** door suïcide. Dit komt neer op bijna **3 suicides per dag**. Bijna drie op de vier (71%) suïcides waren mannen. De gestandaardiseerde suïciderate voor mannen in 2018 was 22,5/100.000 (ten opzichte van 22,9/100.000 in 2017) en voor vrouwen 7,7/100.000 (ten opzichte van 8,3/100.000 in 2017).

Enige voorzichtigheid bij de interpretatie van deze cijfers is geboden, aangezien deze cijfers een **onderschatting** zijn van het werkelijke aantal suïcides. Elk jaar zijn er ook sterfgevallen waarvan de doodsoorzaak moeilijk te bepalen is, waarbij het mogelijks ook om suïcide kan gaan..

Dezelfde bron vermeldt eveneens dat Vlaanderen in 2007 met 161 zelfmoorden per miljoen inwoners **het tweede hoogste cijfer binnen de Europese Unie**.

3. Economische ontwikkelingen

Dit hoofdstuk belicht de **sociaaleconomische kwetsbaarheid** van de bewoners van ELZ Druivenstreek en gaat hiertoe in op de inkomens en een aantal sociaaleconomische indicatoren.

Hieruit blijkt dat de inwoners van de gemeente **Zaventem** het **laagst gemiddeld netto belastbaar inkomen** hebben. Ook op vlak van de **welvaartsindex** scoort **Zaventem** het **laagst**.

Het aandeel van personen die een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering hebben is **lager** dan het Vlaams gemiddelde. Dit is **ook** zo voor de **inkomensgarantie voor ouderen**. De **hoogste percentages van personen met een (equivalent) leefloon** ten opzichte van het aantal inwoners worden geregistreerd in **Kraainem en Wezembeek-Oppem**. Weliswaar zijn de absolute aantallen het hoogst in Zaventem. Mogelijkerwijs zijn de intergemeentelijke verschillen te wijten aan een verschillende beleidsaanpak in de OCMW's. De **kansarmoede-index** is **lager** in de gemeenten dan in het Vlaams gewest. De gemeente **Zaventem** vertoont de **inwoners met het meeste betalingsmoeilijkheden**.

Verder blijkt ook dat het **percentage leerlingen dat thuis geen Nederlands spreekt** aanzienlijk **hoger** ligt dan in het Vlaams Gewest. Normaliter is dit een indicator van kansarmoede maar door het grote aantal expats in ELZ Druivenstreek gaat dit niet altijd op. Het aandeel **vroegtijdige schoolverlaters** ligt **lager** dan in het Vlaams Gewest. Dit geldt **ook** voor het aantal leerlingen met **lager opgeleide mama's** en met een **schooltoelage**.

3.1. Inkomens

3.1.1 Fiscale gegevens

Fiscale gegevens bieden een **indicatie** van het **inkomen** dat personen ter beschikking hebben en maken een **inschatting** mogelijk van wie er potentieel met **armoede** wordt geconfronteerd.

Deze statistiek vertrekt van het **netto belastbaar inkomen op basis van de personenbelastingen**. Inkomsten die niet worden belast, worden met andere woorden niet meegenomen in deze indicator. De meest recente gegevens dateren van 2019. Dit komt omdat de data gebaseerd zijn op het inkomstenjaar (het jaar waarop de inkomsten werden verworven), dat voorafgaat aan het aanslagjaar (het jaar waarop de belasting verschuldigd is). Dit maakt dat er enige vertraging zit op deze data.

De **welvaartsindex** is de verhouding van het gemiddelde inkomen per inwoner in het gekozen gebied tot het gemiddelde inkomen per inwoner in België. De welvaartsindex van België wordt gelijkgesteld aan 100. Is de welvaartsindex lager dan 100, is het gemiddelde inkomen in de gekozen gebieden lager dan het nationaal gemiddelde. Het omgekeerde geldt wanneer de welvaartsindex een waarde heeft hoger dan 100.

Fiscale inkomens van personen - gemeenten van Druivenstreek

	gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner [€]		welvaartsindex [ratio]	
	2010	2019	2010	2019
Druivenstreek: Hoeilaart	18.763	23.677	119	124
Druivenstreek: Kraainem	17.805	22.817	113	119
Druivenstreek: Overijse	18.932	24.758	120	130
Druivenstreek: Tervuren	19.761	23.951	125	125
Druivenstreek: Wezembeek-Oppem	18.794	24.193	119	127
Druivenstreek: Zaventem	16.765	19.376	106	101
Druivenstreek	18.330	22.686	117	121
Vlaams Gewest	16.555	20.459	105	107

Bron: Statbel - Fiscale inkomens | provincies.incijfers.be

Het **gemiddeld netto belastbaar inkomen** van ELZ Druivenstreek is het **laagst** in de **Zaventem**.

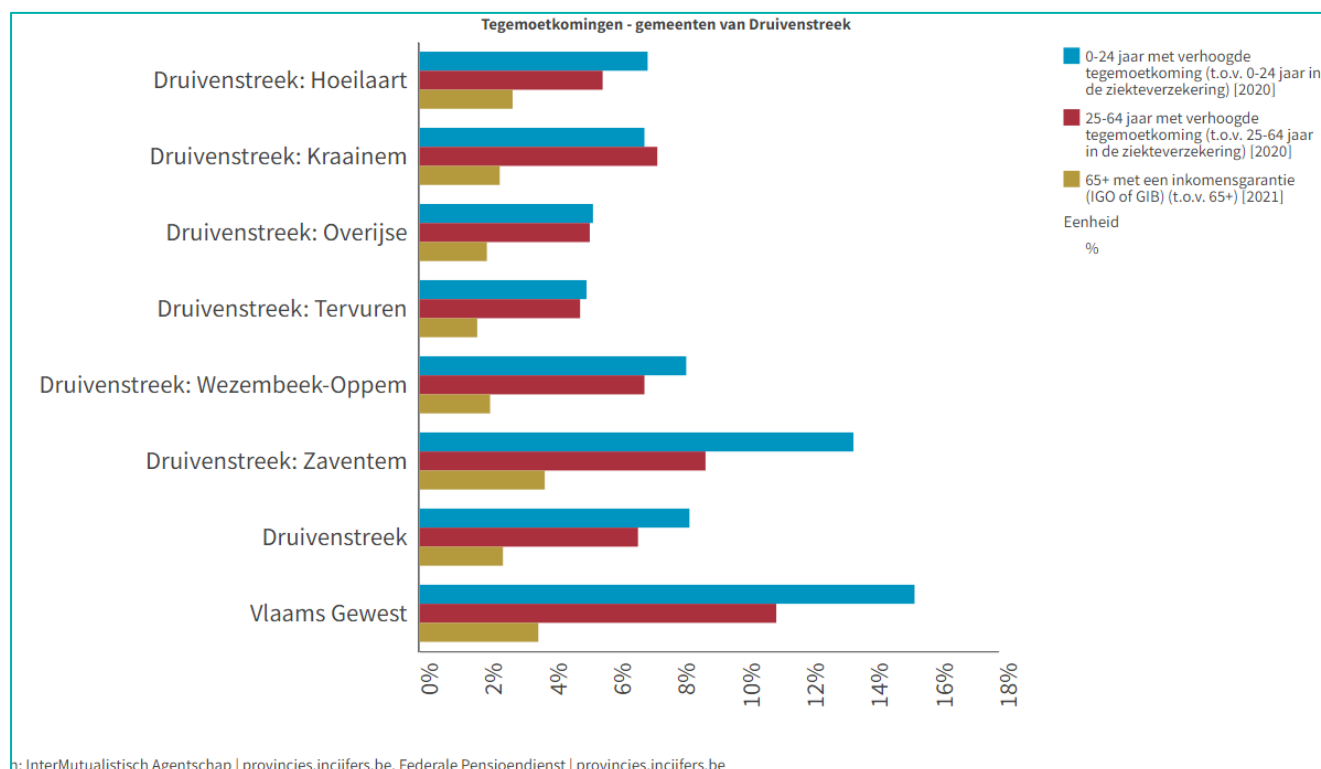
Ook op vlak van de **welvaartsindex** scoort Zaventem het **laagst** in de zone, bovendien is hier een negatieve evolutie merkbaar. Dit in tegenstelling tot de andere gemeenten van de Druivenstreek.

3.1.2 Verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering

De **verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering** maakt de gezondheidszorg goedkoper voor personen met een laag inkomen. Omdat de tegemoetkoming voor verschillende groepen automatisch verkregen wordt, is het aantal rechthebbenden op deze tegemoetkoming een goede indicator om een inschatting te maken van de groep met een laag inkomen.

Bij de oudere bevolking is dit minder het geval omdat het netto belastbaar inkomen bij 65-plussers niet altijd overeenkomt met het reëel beschikbaar inkomen (er wordt geen rekening gehouden met aanvullende pensioenen, roerende inkomsten en het kadastraal inkomen).

Voor de oudere leeftijdsgroep tonen we hier de **inkomensgarantie voor ouderen** (IGO), een uitkering die toegekend wordt aan 65-plussers die niet over voldoende financiële middelen beschikken.

De grafiek toont dat **8,4% van de kinderen en jongeren** (0-24 jaar) in de ELZ Druivenstreek een **verhoogde tegemoetkoming** in de ziekteverzekering heeft. Dit betekent dat dit kinderen en jongeren zijn die opgroeien in een gezin met een laag inkomen. Het aandeel in ELZ Druivenstreek is **lager** dan het Vlaams gemiddelde.

In de bevolkingsgroep tussen **25-64 jaar** heeft **6,8%** van de bevolking een verhoogde tegemoetkoming. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

Tot slot ontvangt **2,6%** van de **ouderen** (65+) een inkomensgarantie voor ouderen. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

3.1.3 (Equivalent) Leefloon

Het **leefloon** is een minimuminkomen voor personen die niet over toereikende bestaansmiddelen beschikken. Het **equivalent leefloon** geeft financiële steun aan personen die geen recht hebben op een leefloon, maar die in België verblijven en zich in een vergelijkbare (nood)situatie bevinden. Het equivalent leefloon wordt voornamelijk toegekend aan niet-Belgen in het vreemdelingenregister.

Zowel het leefloon als het equivalent leefloon worden uitbetaald door het OCMW. Omdat deze tegemoetkomingen enkel worden toegekend aan personen die niet over andere bestaansmiddelen beschikken, en de bedragen een minimum bieden dat nodig is om te overleven, wordt het (equivalent) leefloon beschouwd als een indicatie voor armoede.

Leefloners en equivalent leefloners - 2021 - gemeenten [6]

	leefloners [aantal]	equivalent leefloners [aantal]	(equivalent) leefloners [aantal]	(equivalent) leefloners (t.o.v. inwoners) [%]
Hoeilaart	29	7	36	0,3
Kraainem	86	6	93	0,7
Overijse	57	7	63	0,2
Tervuren	61	3	65	0,3
Wezembeek- Oppem	94	14	108	0,8
Zaventem	159	14	174	0,5
Druivenstreek	486	52	538	0,4
Vlaams Gewest	38.319	3.637	41.956	0,6

Bron: POD Maatschappelijke integratie | provincies.incijfers.be

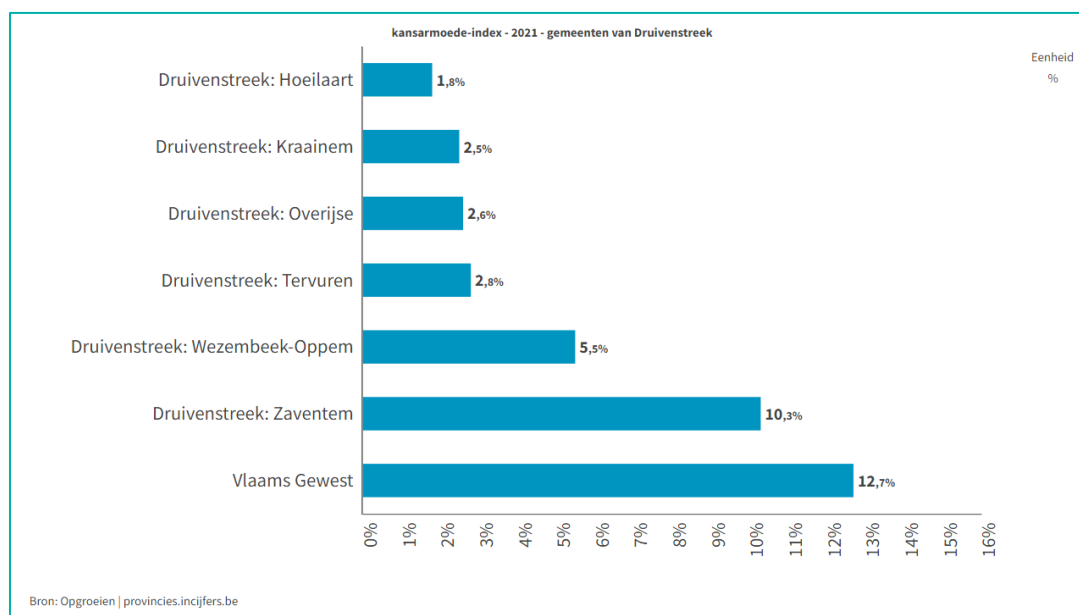
De hoogste percentages van personen met een (equivalent) leefloon ten opzichte van het aantal inwoners worden geregistreerd in Kraainem en Wezembeek-Oppem. De **absolute aantallen** liggen het **hoogst** in **Zaventem**, waarbij het leeuwenaandeel wordt uitgekeerd aan personen met **een leefloon (dus niet equivalent leefloon)**. Dit kan te wijten zijn aan eventuele verschillen in beleid en aanpak in de verschillende OCMW's.

3.2. Sociaaleconomische positie

3.2.1 Kansarmoede-index (Kind en Gezin)

De kansarmoede-index is een **inschatting** van het **aandeel** kinderen van **0 tot 3 jaar** dat opgroeit in een **kansarm gezin**. Omdat het om kleine aantallen gaat, neemt Kind en Gezin hiervoor een gemiddelde over 3 jaar. De kansarmoede wordt ingeschat door de regioverpleegkundigen tijdens de contacten bij gezinnen aan huis. Een gezin dat op minstens drie van de onderstaande criteria scoort, wordt daarbij beschouwd als kansarm:

- het maandinkomen van een gezin
- de huisvesting
- de arbeidssituatie van de ouders
- de ontwikkeling van de kinderen
- de opleiding van de ouders
- de gezondheid

De kansarmoede-index van Kind en Gezin bedraagt 12,7 voor het Vlaams Gewest. De waarden voor de gemeenten van de Druivenstreek variëren van 1,8 in Hoeilaart tot 10,3 in Zaventem en zijn **lager** dan het Vlaams gemiddelde.

3.2.2 Verhouding socio-economische posities

De Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) berekent voor elke persoon een socio-economische positie. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de werkende bevolking, de werkzoekende bevolking, en de niet-beroepsactieve bevolking. Een woordje uitleg over deze categorieën:

- ✓ De **werkende bevolking** omvat de loontrekkenden in loondienst, de zelfstandigen en de helpers. (Een helper staat een zelfstandige bij zonder hiervoor door een arbeidsovereenkomst verbonden te zijn)
- ✓ De **werkzoekenden** zijn degenen met een werkloosheidsuitkering of een overbruggingsuitkering.
- ✓ De **niet-beroepsactieve groep** wordt gedefinieerd als het deel van de bevolking dat zich niet aanbiedt op de arbeidsmarkt maar wel een uitkering krijgt vanuit de Belgische sociale zekerheid (kinderbijslag, pensioen, leefloon, loopbaanonderbrekingsvergoeding, financiële hulp, tegemoetkoming aan personen met een handicap).
- ✓ De categorie '**anderen**' is een zeer diverse groep van personen die geen directe link hebben met de Belgische sociale zekerheid. Deze groep anderen bevat zowel niet-beroepsactieven (denk aan huismannen en -vrouwen) als werkenden (zoals werknemers bij de Europese instellingen). Dit onderwerp komt ook aan bod in deel 2.2.3.

SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE - 2019 - gemeenten [6]

	werkenden	werkzoekenden	niet-beroepsactieven	andere socio-economische positie
Hoeilaart	4.674	151	4.980	1.518
Kraainem	4.657	183	5.398	3.479
Overijse	10.450	300	11.218	3.411
Tervuren	8.593	200	9.566	4.049
Wezembeek-Oppeem	5.153	203	6.163	2.715
Zaventem	14.006	579	14.632	5.100
Druivenstreek	47.533	1.616	51.957	20.272
Vlaams Gewest	2.900.826	104.170	3.076.860	512.965

Eenheid: aantal

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

In ELZ Druivenstreek heeft **39,2%** van de bevolking een **job** (werkend), **1,3%** van de bevolking is **werkzoekend** met een RVA-uitkering en **42,8%** van de bevolking is **niet beroepsactief**. **16,7%** van de bevolking in de ELZ is **niet gekend** bij de **Belgische sociale zekerheid**.

De volgende tabel toont dat, in vergelijking met het Vlaams Gewest, er in ELZ Druivenstreek een **kleiner aandeel werkenden**, een ongeveer **even groot aandeel werkzoekenden**, een **kleiner aandeel niet-beroepsactieven** en een **groter aandeel 'anderen'** is.

	werkenden (t.o.v. inwoners)	werkzoekenden (t.o.v. inwoners)	niet-beroepsactieven (t.o.v. inwoners)	geen link met Belgische sociale zekerheid (t.o.v. inwoners)
Hoeilaart	41,3	1,3	44,0	13,4
Kraainem	34,0	1,3	39,4	25,4
Overijse	41,2	1,2	44,2	13,4
Tervuren	38,3	0,9	42,7	18,1
Wezembeek-Oppeem	36,2	1,4	43,3	19,1
Zaventem	40,8	1,7	42,6	14,9
Druivenstreek	39,2	1,3	42,8	16,7
Vlaams Gewest	44,0	1,6	46,7	7,8

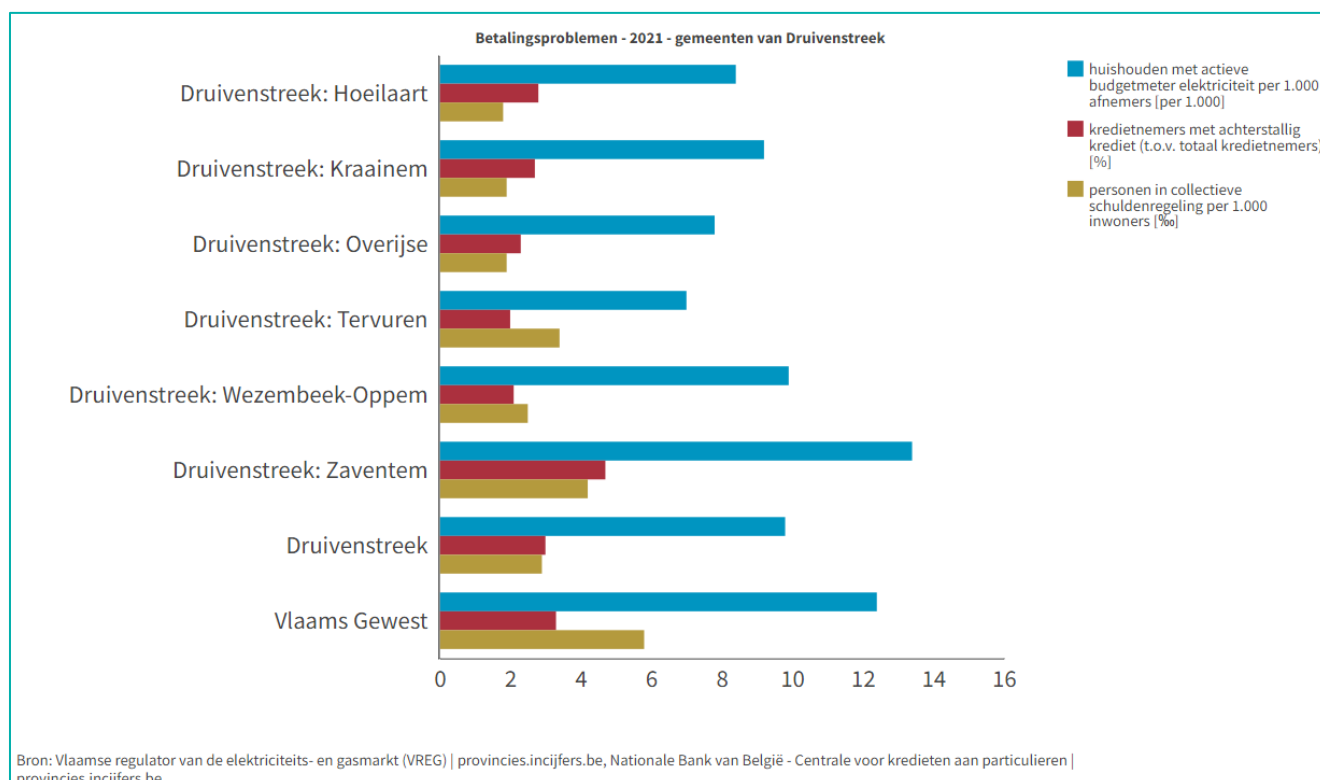
Eenheid: %

Bron: Datawarehouse arbeidsmarkt en sociale bescherming, KSZ | provincies.incijfers.be

3.2.3 Betalingsmoeilijkheden

Op vlak van betalingsmoeilijkheden worden 3 indicatoren in rekening genomen:

- ✓ **Huishoudens met een actieve budgetmeter.** Deze wordt geplaatst in huishoudens die geen contract meer hebben met een gewone leverancier en achterstallige betalingen hebben bij de netbeheerder. De budgetmeter wordt gratis geïnstalleerd door de netbeheerder.
- ✓ **Kredietnemers met achterstallige betaling**
- ✓ **Personen in collectieve schuldenregeling.** Een collectieve schuldenregeling is een gerechtelijke procedure om structurele schuldproblemen aan te pakken. Een schuldbemiddelaar beheert het inkomen van de 'schuldenaar' en helpt om op die manier de schulden af te betalen.

De gemeente **Zaventem** vertoont de **inwoners met het meeste betalingsmoeilijkheden**.

3.2.4 Social-economische status van leerlingen

Leerlingen met een **laag opgeleide moeder**, een **niet-Nederlandse thuistaal** en een **schooltoelage** hebben een hoger risico op vroegtijdige schooluitval (verlaten van het onderwijs zonder diploma). Dit zijn bijgevolg risicokenmerken voor kansarmoede.

Hierbij worden gegevens belicht voor het basisonderwijs en het secundair onderwijs. Het gaat hier telkens over de leerlingen die in de gemeente wonen, onafhankelijk in welke gemeente ze naar school gaan.

Basisonderwijs

Basisonderwijs - 2020-2021 - gemeenten [6]				
	gewoon basisonderwijs - WP [aantal]	basisonderwijs met een laag opgeleide moeder (t.o.v. lln BO) - WP [%]	basisonderwijs die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. lln BO) - WP [%]	basisonderwijs die thuis geen Nederlands spreken (t.o.v. lln BO) - WP [%]
Hoeilaart	991	6,5	22,0	47,0
Kraainem	925	4,5	20,8	76,3
Overijse	2.038	5,3	16,5	51,6
Tervuren	1.991	6,0	18,6	47,6
Wezembeek- Oppem	1.279	8,2	21,2	77,0
Zaventem	2.823	20,8	38,3	60,3
Druivenstreek	10.047	10,7	25,1	55,6
Vlaams Gewest	659.653	19,9	38,3	21,1

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

- **10,7%** van de leerlingen heeft een **laag opgeleide** moeder, dit is **lager** dan het gemiddelde in het Gewest.
- **25,1%** krijgt een schooltoelage, eveneens **lager** dan het gemiddelde in het Vlaams Gewest.
- **55,6%** spreekt **thuis** een **andere taal dan het Nederlands**. Dit aandeel is **hoger** dan in het Vlaams Gewest.

Secundair onderwijs

Secundair Onderwijs - 2020-2021 - gemeenten [6]				
	gewoon voltijds SO - WP [aantal]	secundair onderwijs met een laag opgeleide moeder (t.o.v. lln SO) - WP [%]	secundair onderwijs die een schooltoelage ontvangen (t.o.v. lln SO) - WP [%]	secundair onderwijs die thuis geen Nederlands spreken (t.o.v. lln SO) - WP [%]
Hoeilaart	579	9,9	24,0	36,6
Kraainem	216	4,6	21,3	61,6
Overijse	1.286	10,3	20,3	36,4
Tervuren	1.149	7,1	22,9	35,6
Wezembeek- Oppem	250	10,0	25,1	61,4
Zaventem	1.639	26,8	40,6	52,1
Druivenstreek	5.119	14,5	28,0	43,6
Vlaams Gewest	423.106	22,2	40,2	17,5

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

- **14,5%** van de leerlingen heeft een **laag opgeleide moeder**. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.
- **28%** ontvangt een **schooltoelage**. Dit aandeel is in de ELZ Druivenstreek **lager** dan gemiddeld.
- **43,6%** gebruikt als **thuis taal** een **andere taal dan het Nederlands**. Dit aandeel ligt **hoger** dan gemiddeld.

De tabel toont aan dat het percentage leerlingen die thuis geen Nederlands spreken het hoogst is in Kraainem, Wezembeek-Oppem en Zaventem. Wat Kraainem en Wezembeek-Oppem betreft, is dit wellicht te wijten aan het feit dat in deze gemeenten heel wat expats verblijven. In deze gezinnen is het mogelijk dat de thuistaal gesproken wordt maar dat de kinderen het Nederlands beheersen.

Ook voor de andere gemeenten geldt dat het gebruik van de **niet-Nederlandse thuistaal niets zegt over de kennis van het Nederlands**, enkel over de taal dit thuis gesproken wordt. In die zin kan deze factor niet altijd als een indicator van kansarmoede opgenomen worden.

Naast deze drie kenmerken is ook het aantal vroegtijdige schoolverlaters relevant, dat zijn jongeren die zonder diploma het secundair onderwijs verlaten en geen verdere opleiding meer volgen, althans in het onderwijs dat valt onder de Vlaamse Gemeenschap, én in het jaar dat volgt op het verlaten van het onderwijs.

Vroegtijdige schoolverlaters

Het aandeel 'vroegtijdige schoolverlaters' wordt berekend als de verhouding tussen het aantal vroegtijdige schoolverlaters ten opzichte van de som van de vroegtijdige schoolverlaters en de gekwalificeerde schoolverlaters.

In het werkingsgebied van ELZ Druivenstreek waren er **56 vroegtijdige schoolverlaters in 2019-2020**. Dit betekent dat 8,0% van de schoolverlaters geen diploma of getuigschrift behaalt. Dit aandeel is **lager** dan het aandeel in het Vlaams Gewest.

Vroegtijdige schoolverlaters - 2019-2020 - gemeenten [6]

	- WP [aantal]	(t.o.v. schoolverlaters) - WP [%]
Hoeilaart	9	11,4
Kraainem	0	0,0
Overijse	17	10,1
Tervuren	9	4,9
Wezembeek-Oppem	4	12,5
Zaventem	17	8,1
Druivenstreek	56	8,0
Vlaams Gewest	5.665	9,1

Bron: Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap | provincies.incijfers.be

4. Ecologische ontwikkelingen

Het hoofdstuk '**ecologische ontwikkelingen**' verwijst naar een aantal factoren die een **positieve of negatieve invloed kunnen hebben op de bevolking** van ELZ Druivenstreek. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan wonen, sociaal wonen, hittestress en een aantal indicatoren van het zorg- en welzijnsaanbod.

Uit de analyses blijkt dat de **bebouwingsgraad** in alle gemeenten **stijgt**, behalve in **Tervuren** en **Wezembeek-Oppem**. Het **aantal appartementen en individuele woningen** is het **hoogst** in **Zaventem**. **Overijse** scoort het **hoogst** op vlak van **collectieve woningen**. In alle gemeenten zijn er aanzienlijk meer eigenaars dan huurders. De gemeente **Zaventem** heeft het **grootste aantal sociale huurwoningen**, dit ligt het **laagst** in **Kraainem**.

In deze omgevingsanalyse wordt eveneens aandacht besteed aan **hittestress**. Hieruit blijkt dat alle gemeenten, behalve Overijse, een stuk **hoger** scoorden dan de benchmark die Vlaanderen vooropstelt op vlak van gemeentelijke **kwetsbare instellingen**.

4.1. Wonen

Dit onderdeel gaat in op de bebouwingsgraad, het aantal woongelegenheden en de verhouding eigenaars/huurders.

4.1.1 Bebouwingsgraad

De bebouwingsgraad duidt op het aandeel van de ruimte die ingenomen wordt door gebouwen, zonder rekening te houden met de functie van die gebouwen. De bebouwingsgraad is het resultaat van een analyse van het Grootchalig Referentiebestand (GRB). Volgende grafiek toont de evolutie van de bebouwingsgraad sinds 2017 tot 2022.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hoeilaart	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	3,8
Kraainem	10,5	10,5	10,6	10,6	10,7	10,7
Overijse	4,9	5,0	4,9	4,9	4,9	4,9
Tervuren	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
Wezembeek-Oppem	9,8	9,8	9,9	9,9	10,0	10,1
Zaventem	10,2	10,2	10,3	10,3	10,3	10,5
Vlaams-Brabant	4,6	4,6	4,7	4,7	4,7	4,7
Vlaams Gewest	5,0	5,1	5,1	5,2	5,2	5,2

Eenheid: %
Bron: GRB | provincies.incijfers.be

Hieruit blijkt dat de **bebouwingsgraad** in alle gemeenten **stijgt**, behalve in **Tervuren** en **Wezembeek-Oppem**. In deel 2.2.1 (bevolkingsdichtheid) vindt de lezer per gemeente een kaart met de sociale woonwijken.

4.1.2 Woongelegenheden

De volgende tabel belicht het aantal woongelegenheden met woonfunctie en toont de aantallen per appartement, individuele woning en collectieve woning¹⁶. Het **aantal appartementen en individuele woningen** is het **hoogst** in **Zaventem**. **Overijse** scoort het **hoogst** op vlak van **collectieve woningen**.

¹⁶ Een collectieve woning is een "verzamelterm voor verschillende woonvormen (bv. cohousing, woningdelen, kangoeroewonen en zorgwonen) waarmee de bewoners een oplossing willen bieden voor betaalbaar of duurzaam wonen, vergrijzing, vereenzaming, leegstand of verloedering van waardevol patrimonium". (bron: vlaanderen.be/gemeenschappelijk-wonen-en-nieuwe-woonvormen)

Woongelegenheden met woonfunctie naar type - 2021 - gemeenten [6]

	appartementen	individuele woningen	collectieve woningen
Hoeilaart	773	4.085	24
Kraainem	1.428	4.528	x
Overijse	1.275	9.653	171
Tervuren	1.757	7.989	44
Wezembeek-Oppeem	1.249	4.728	5
Zaventem	5.417	10.301	62
Vlaams-Brabant	120.345	407.400	4.385
Vlaams Gewest	914.472	2.330.330	22.420

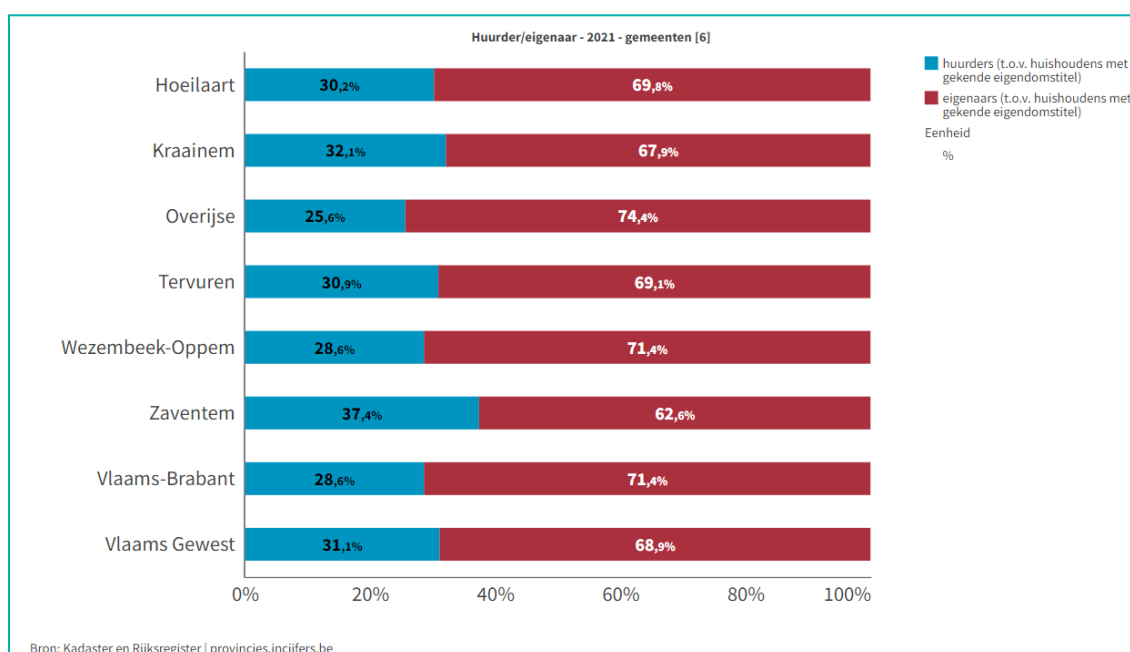
X= minder dan 5

Speciale waarden: x Verborgene waarde

Eenheid: aantal

Bron: Kadaster en Rijksregister | provincies.incijfers.be

4.1.3 Huurders en eigenaars

In de 6 gemeenten van ELZ **Druivenstreek** zijn er **aanzienlijk meer eigenaars dan huurders**. De gemeente **Zaventem** telt het **grootste aantal huurders**.

4.2. Sociaal Wonen

Hier wordt nagegaan hoe het gesteld is met het aantal sociale huurwoningen en het aantal huurders dat wacht op een sociale huurwoning. In lijn met de invoering van de referentieregio's, veranderden Kraainem, Wezembeek-Oppeem van huisvestingsmaatschappij. Het beheer van de bestaande sociale huisvesting wordt nu, met uitzondering van Overijse, voor de zone waargenomen door de huisvestingsmaatschappij 'Elk Zijn Huis'.

4.2.1 Sociale huurwoningen

Volgende tabel geeft het totaal aantal sociale huurwoningen weer. Deze kunnen in het beheer zijn van een sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) of van een sociaal verhuurkantoor (SVK). Sociale woningen die eigendom zijn van en beheerd worden door een lokaal bestuur of een andere sociale woonactor worden hier niet meegeteld.

Sociale huurwoningen - 2021 - gemeenten [6]

	huurwoningen SHM	huurwoningen SVK	sociale huurwoningen (SHM + SVK)
Hoeilaart	214	3	217
Kraainem	132	0	132
Overijse	153	7	160
Tervuren	447	6	453
Wezembeek-Oppeem	402	2	404
Zaventem	544	16	560
Vlaams-Brabant	17.745	1.304	19.049
Vlaams Gewest	159.217	12.412	171.629

Eenheid: aantal

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

De gemeente **Zaventem** heeft het **grootste aantal sociale huurwoningen**, dit ligt het **laagst** in **Kraainem**. In de zone zijn er **opvallend weinig contracten met sociale verhuurkantoren**. Wezembeek-Oppeem heeft een **zeer hoge densiteit van sociale huurwoningen**.

	Aantal inwoners	aantal woningen	SVK	% SVK	Aantal SHM/100 inwoners
Hoeilaart	11520	214	3	1,401869	1,857638889
Kraainem	13843	132	0	0	0,953550531
Overijse	25699	153	7	4,575163	0,595353905
Tervuren	22891	447	6	1,342282	1,952732515
Wezembeek-Oppeem	14273	402	2	0,497512	2,816506691
Zaventem	33394	544	16	2,941176	1,629035156
Totaal	121620	1892	1304	68,92178	1,555665187
Vlaams Gewest	6666912	159217	12412	7,79565	2,388167115

4.2.2 Kandidaat-huurders

Onderstaande tabel geeft zicht op de unieke kandidaat-huurders op de wachtlijsten van de sociale huisvestingsmaatschappijen naar de gemeente waar men gedomicilieerd is. In Zaventem staan het hoogste aantal kandidatuur-huurders op de wachtlijst. Ten opzichte van het Vlaamse gemiddelde scoort ELZ Druivenstreek **goed tot zeer goed**.

Kandidaat-huurders bij SHM (naar domicilie) - 2021 - gemeenten [6]

	per domiciliiegemeente [aantal]	(t.o.v. particuliere huishoudens) [%]
Hoeilaart	118	2,6
Kraainem	88	1,6
Overijse	148	1,5
Tervuren	299	3,3
Wezembeek-Oppeem	130	2,4
Zaventem	559	4,0
Vlaams-Brabant	18.737	3,9
Vlaams Gewest	164.378	5,7

Bron: Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen | provincies.incijfers.be

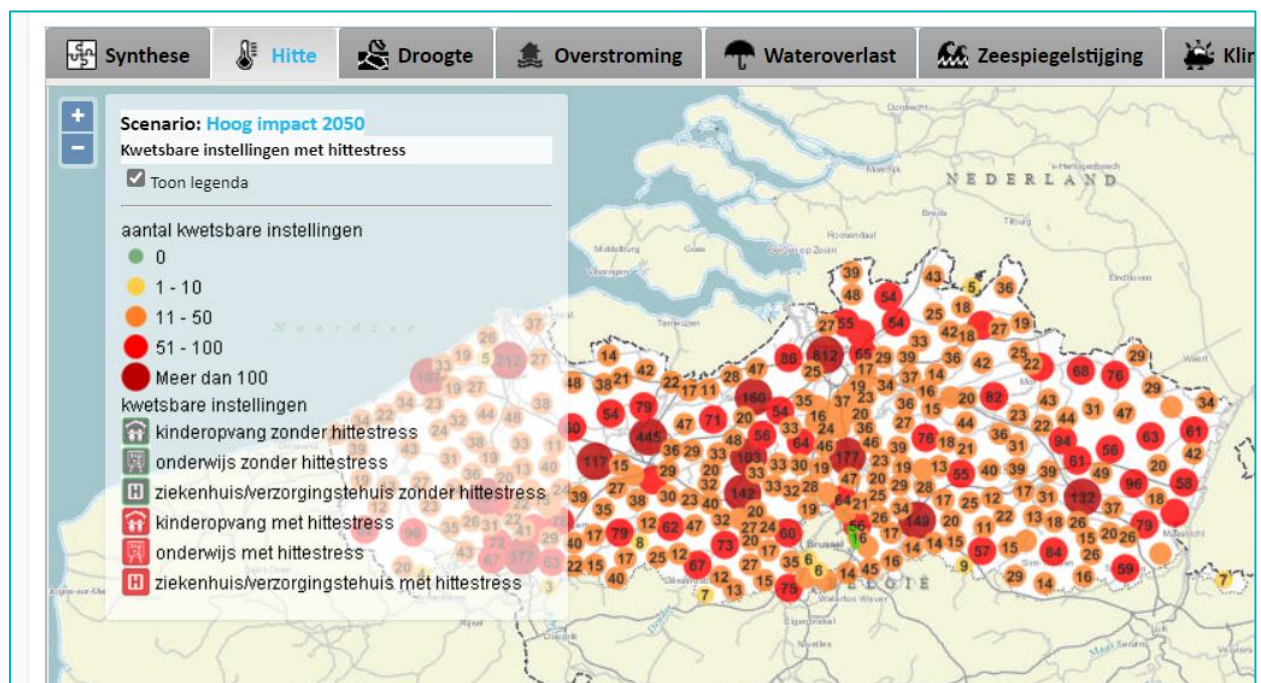
4.3. Hittestress

In de zomer van 2022 ging België gebukt onder **zeer warme temperaturen en hittegolven**. Een hittegolf wordt gedefinieerd als een periode van minstens vijf dagen waarin de maximale dagtemperatuur te Ukkel 25 °C of meer bedraagt (zomerdagen), en waarin bovendien drie dagen lang de temperatuur er boven de 30 °C stijgt (tropische dagen)¹⁷.

Hittegolven hebben een zeer ongunstige invloed op de gezondheid: uitdroging, zonnesteken, uitputting. Ze leiden tot een stijging van het sterfte- en ziektecijfer, met name onder kwetsbare groepen (zuigelingen en jonge kinderen, ouderen en topsporters). Extreme temperaturen verergeren bovendien de blootstelling aan andere vervuilers zoals ozon en fijn stof.¹⁸

Dat alles kan leiden tot hittestress¹⁹, vooral in de bebouwde omgeving. Zeker 's nachts loopt het temperatuurverschil tussen de bevolkingsdichte en landelijke omgevingen op. De temperatuur komt in dicht bevolkte regio's vaker boven de gezondheidsdrempels uit van respectievelijk 29,6°C overdag en 18,2°C 's nachts.

De geprojecteerde hittekaart van België in 2030 ikt **Vlaanderen** met **64%** als **contingent van kwetsbare instellingen** met hittestress. Deze instellingen betreffen kinderopvang, onderwijs en ziekenhuis/verzorgingstehuis.

De cijfers van de gemeenten van ELZ Druivenstreek wordt als volgt afgezet ten opzichte van de Vlaamse benchmark van 64%:

Kraainem	100%.
Hoeilaart	64%
Overijse	22%
Tervuren	64%
Wezembeek-Opem	81%
Zaventem	100%

¹⁷ Bron: <https://www.vlaanderen.be/DataCatalogRecord/bcc21e33-5a2e-30ba-8ad8-872c2fa3660d#beschrijving>

¹⁸ Bron: <https://klimaat.be/in-belgie/klimaat-en-uitstoot/evoluen/gezondheid>

¹⁹ Bron: Kaarten en cijfers hitte — Klimaatportaal (vmm.be)

4.4. Zorgaanbod

4.4.1 Huisartsen

In september 2021 schreef 'De Morgen' dat minstens 227 van de 299 Vlaamse gemeenten '**huisartsarm**' zijn. Dit betekent dat er **minder dan 90 actieve huisdokters per 100.000 inwoners zijn**, of minder dan 125 in dunbevolkte gemeenten²⁰.

Hoe is deze situatie in de gemeenten van ELZ Druivenstreek. Een navraag bij de 5 voorzitters van de huisartsenkringen leverde volgende informatie op:

- Hoeilaart (11.520 inwoners): 8 huisartsen + 2 HAI0's (verenigd in 1 groepspraktijk)
- Kraainem (13.483 inwoners): 7 huisartsen (samen met Wezembeek-Oppem zijn er 10 praktijken)
- Overijse (25.699 inwoners): 18 huisartsen + 4 HAI0's (7 praktijken)
- Tervuren (22.891 inwoners): 23 huisartsen + 3 HAI0's (12 praktijken)
- Wezembeek-Oppem (14.273 inwoners): 10 huisartsen (samen met Kraainem zijn er 10 praktijken)
- Zaventem (35.394 inwoners): 20 + 3 HAI0's (2 groepspraktijken en 13 solopraktijken)

Een eenvoudige berekening²¹ wijst erop dat, met uitzondering van Tervuren, alle gemeenten van ELZ Druivenstreek huisartsarm zijn, i.e. minder dan 90 actieve huisdokters per 100.00 inwoners:

- Actieve huisdokters Hoeilaart: 69,4
- Actieve huisdokters Kraainem: 51,9
- Actieve huisdokters Overijse: 70
- Actieve huisdokters Tervuren: 100
- Actieve huisdokters Wezembeek-Oppem: 70
- Actieve huisdokters Zaventem: 56,5

	Aantal inwoners	Aantal huisartsen*	Aantal huisartsen / 10.000 inwoners
Hoeilaart	11.520	8 (+ 2 HAI0's)	69,4
Kraainem	13.483	7	51,9
Overijse	25.699	18 (+4 HAI0's)	70
Tervuren	22.891	23 (+ 3 HAI0's)	100
Wezembeek-Oppem	14.273	10	70
Zaventem	35.394	20 (+ 3 HAI0's)	56,5

*Bron: Informatie verkregen van voorzitters huisartsenkringen, augustus 2022

²⁰ Bron: (<https://www.demorgen.be/nieuws/drie-op-de-vier-gemeenten-hebben-te-weinig-huisartsen-wat-is-het-probleem>)
²¹ Aantal huisartsen/aantal inwoners x 100.000

Welke oorzaken kunnen aan de grondslag liggen van dit tekort?

De uit de pan swingende vastgoedprijzen, de hoge vereisten op vlak van meertaligheid en de gekende mobiliteitsproblemen werken niet meteen aantrekkelijk om zich als huisarts te vestigen en er ontbreken eveneens een aantal structurele voorzieningen. Zo is er in de ELZ Druivenstreek tot dusver geen wachtpost die tijdens de weekends en op feestdagen voorziet in een doeltreffende eerstelijns-hulpverlening. Op dit ogenblik zijn er overigens 5 huisartsenkringen actief en is er geen kringcoördinator aangesteld.

Mogelijks is er nog een andere verklaring voor het tekort aan Nederlandstalige artsen. In 1997 voerden de Vlaamse Universiteiten een toegangsexamen in. Sindsdien moeten aspirant-studenten slagen voor een toegangsexamen alvorens zij de opleiding geneeskunde of tandheelkunde in Vlaanderen kunnen aanvatten. Hierdoor beperkt het noorden van het land het aantal artsen. In Franstalig België is er tot dusver geen toegangsexamen, hier heeft men een overschot aan artsen.²²

Volgens Roel Van Giel van huisartsenvereniging Domus Medica dringt zich een ommekeer op in de werking van Vlaamse huisartsenpraktijken. "Flink wat collega's zijn rond de 60 jaar en gaan binnen enkele jaren met pensioen. Er is intussen al meer instroom vanuit de opleidingen. Alleen: om één oudere huisarts te vervangen, heb je er 1,5 à 2 nodig. Jongere artsen zoeken - terecht - een beter evenwicht tussen werk en privé en zijn niet langer bereid om 80 uur per week te kloppen. Dat verklaart meteen waarom heel wat praktijken er een patiëntenstop op nahouden."

Wel is in Wezembeek-Oppem het Medisch Centrum Huisartsen (MCH) gevestigd, in Leuven bevindt zich eveneens een vestiging. Vandaag werken in de 2 poliklinieken een 700-tal huisartsen uit Vlaams-Brabant en de Brusselse rand nauw samen met het MCH. Een 100-tal specialisten houden raadpleging en jaarlijks komen 80.000 patiënten op raadpleging of op onderzoek.

4.4.2 Psychologen

Dieter Verhaegen, secretaris ELZ Druivenstreek en voorzitter van de psychologenkring Druivenstreek, beschrijft het zorglandschap van psychologen als volgt:

Aanbod en noden

Het aanbod voor psychologische zorg in ELZ Druivenstreek mag 'beperkt' genoemd worden. Ook al hebben sommige gemeenten een imago van zorgeloze bewoners in de groene rand, uit de cijfers blijkt dat de noden in onze zone niet onderschat mogen worden.

Institutioneel aanbod

Onder het institutionele aanbod verstaan we door de overheid gefinancierde organisaties die een permanent aanbod in onze regio leveren. Dit aanbod is afgestemd op het aanbieden van zorg of het toeleiden naar psychologische zorg. Meestal gaat dit om psychologen die in loondienst werken en ingebed zijn in een multidisciplinair team.

*Enkele organisaties hebben in de zone een antenne om van daaruit een aanbod te doen naar de inwoners. Het **CGG Vlaams Brabant Oost**, met hoofdzetel in Leuven, heeft een antenne in Sterrebeek. Het **CAW Halle-Vilvoorde** heeft een antenne in Tervuren als uitvalsbasis voor haar aanbod naar de zone.*

*In de gemeenten Kraainem, Tervuren en Zaventem is er een **Huis van het Kind** en ook de gemeenten Overijse en Hoeilaart hebben samen een Huis van het Kind opgezet. Voor de gemeente Wezembeek-Oppem is dit nog in opstart. Geen van deze initiatieven heeft een expliciete eerstelijnspsychologische functie in haar aanbod opgenomen.*

*Binnen de **woonzorgcentra** werd er de afgelopen jaren een grote inhaalbeweging gemaakt. Waar voor de coronacrisis een psycholoog in het woonzorgcentrum eerder de uitzondering was, werden er de afgelopen jaren, onder invloed van de Corona-epidemie, psychologen aangeworven om het welzijn in de woonzorgcentra mee te ondersteunen.*

²² De Artsenkrant van juli 2022 vermeldt dat de Franse gemeenschap vanaf 2023 een effectief toegangsexamen met numerus fixus zou invoeren. Bron: ([Breed medisch front eist Vlaams belangenconflict in dossier artsenuota - Actueel - Artsenkrant.com](#))

De gemeente Overijse heeft, in samenwerking met de gemeenten Tervuren, Hoeilaart en Huldenberg, een lange traditie in het aanbieden van betaalbare hulp. Inwoners kunnen er terecht in het **PsychoTherapeutisch Centrum (PTC-Overijse)**, waarbij het OCMW een deel van de kost van de consultatie en de organisatie op zich neemt.

Vanuit het netwerk GGZ Diletti (Vlaams Brabant Oost), wordt onze zone bediend via **Mobiele Teams**, zowel voor volwassenen als voor ouderen. Ook het netwerk Yuneco (Vlaams Brabant) heeft een outreachend aanbod voor jongeren.

Vrij gevestigde psychologen en psychiaters

Er zijn **relatief weinig vrij gevestigde psychologen** in onze zone. Voor de zes gemeenten samen, zijn er een 30-tal Nederlandstalige en een 10-tal Franstalige psychologen actief als zelfstandige. Vaak gaat dit om een deeltijdse functie als zelfstandige in bijberoep.

De Nederlandstalige psychologen situeren zich voornamelijk in Overijse, Hoeilaart en Tervuren. De Franstalige concentreren zich vooral in Wezembeek-Oppeem en Kraainem. Deze **ongelijke verdeling over het grondgebied**, staat een beetje haaks op de gedetecteerde noden (zie verder).

Heel wat psychologen werken in **meerdere talen**. Naast het Nederlands en Frans, zien we veel Engels en ook Duits.

De meeste psychologen kennen de werking van de **Psychologenkring Druivenstreek** en de meerderheid is er ook lid van.

Het onderaanbod van psychologische zorg, vertaalt zich in **lange wachtlijsten**, zeker voor het werken met kinderen.

Ook het aantal **vrij gevestigde psychiaters** in de zone is vrij beperkt. Voor alle gemeenten samen, zijn er minder dan tien. We zien, in tegenstelling tot bij de psychologen, zich weinig nieuwe praktijken vestigen in de zone. Ook hier zijn er lange wachtlijsten. Voor eenmalige adviesgesprekken op korte termijn, kan er beroep gedaan worden op de vrije consultatie die georganiseerd wordt door het UPC-Kortenbergh.

Noden

Uit de **precariteitsindex** van Prof. Bruffaerts, blijkt dat ELZ Druivenstreek, in vergelijking met de andere zones van Vlaams Brabant Oost, een eerder hoge nood heeft. Ook deze is niet evenredig verdeeld over alle gemeenten. Zaventem springt er erg bovenuit op heel wat parameters en op de combinatie van parameters.

Vanuit de analyse voor het GBO (Geïntegreerd Breed Onthaal) leren we dat de doelgroepen van **alleenstaande ouders** en **ouderen**, zonebreed oververtegenwoordigd zijn.

Versterking psychologische zorg

In juni 2021 werd er aangekondigd dat er een uitbreiding zou komen voor het project van betaalbare psychologische zorg: de zogenaamde conventie ter versterking van de Psychologische Functie in de Eerste Lijn (PFEL). Dit is een opvolging van het project rond eerstelijns psychologische zorg dat enkele jaren ervoor gestart was, maar weinig succesvol was.

Al van de voorbereiding bij het eerste project in 2018 was ELZ Druivenstreek erg betrokken bij de uitrol en opvolging die toevertrouwd was aan het netwerk GGZ Diletti en later, bij de uitbreiding naar jongeren, het netwerk Yuneco.

De onderhandelingen over het nieuwe project, waar de verschillende ELZ's als nieuwe volwaardige partner in erkend werden, verliepen soms wat stroef en duurden langer dan initieel voorzien. In januari 2022 werd gestart met de invulling van het contingent beschikbare plaatsen over de verschillende zones.

ELZ Druivenstreek kreeg, op basis van de populatienoden zoals zichtbaar gemaakt in de precariteitsindex van Bruffaerts, verhoudingsgewijs een ruim contingent toegewezen, zowel voor jongeren bij het netwerk Yuneco, als voor volwassenen en ouderen bij het netwerk Diletti.

De rekrutering van psychologen, vindplaatsen en werkplekken loopt tot op heden eerder moeilijk. Dit maakt dat op 1 september 2022 er ongeveer 33% van het contingent volwassenen en 24,8% van het contingent voor jongeren is ingevuld. De oorzaken voor deze trage start zijn divers. Er is het beperkt aantal bestaande psychologen die reeds gevestigd zijn in de zone. De meeste van hen werken aan gelijkaardige of hogere tarieven dan deze die de conventie biedt. Bovendien hebben bijna alle psychologen een wachtlijst of zelfs aanmeldingsstop. De motivatie om in het project te stappen is bij de bestaande praktijken gering, omwille van de bijkomende verplichtingen die de conventie vraagt.

Het opstarten van nieuwe praktijken, botst op dezelfde problemen als degene die we kennen bij de huisartsen: de regio is duur wat betreft huisvesting, er zijn weinig voorzieningen in de tweede lijn, de meerwaarde van een brede talenkennis

...

Het koppelen van vindplaatsen, werkplekken en psychologen is een arbeidsintensief proces. Gezien het aantal vindplaatsen en psychologen beperkt zijn, is de juiste match niet altijd evident. Ook voor vindplaatsen is het ter beschikking stellen van een structurele werkplek op de eigen locatie of in de buurt vaak een moeilijke investering. Het

gebrek aan grote institutionele partners, de hoge immobielieprijzen en de druk op de huizenmarkt is daar niet vreemd aan.

Conclusie

Het aanbod van psychologische zorg in de ELZ Druivenstreek is beperkt en overbevraagd. Recente initiatieven om het aanbod uit te breiden, vinden niet altijd makkelijk ingang. Ondersteuning van de ELZ kan een aantal zaken faciliteren door mensen rond de tafel te brengen. Daarnaast blijven er ook wel structurele problemen die de mogelijkheden van de ELZ overstijgen.

4.4.3 Thuisverpleegkundigen

Op dit ogenblik wordt actief gewerkt aan de oprichting van een kring maar het blijkt moeilijk om de thuisverpleegkundigen in kaart te brengen.

4.4.4 Apothekers

Charlotte Van Evenepoel, relationship manager bij het Brabants Apothekers Forum (BAF), maakt melding van **39** aangesloten apothekers in ELZ Druivenstreek.

4.4.5 Kinesitherapeuten

Nadya Vanaerschot, bestuurder ELZ Druivenstreek en voorzitter van de kinekring Druivenstreek heeft weet van **115 Vlaamstalige** kine's en **113 Franstalige** kine's. Wel is het onduidelijk uit welke gemeente ze komen, of zij in loondienst, als zelfstandige of actief in ziekenhuizen, WZC of andere instellingen zijn.

4.4.6 Diëtisten

Nathalie Anthonis, bestuurder ELZ Druivenstreek en diëtiste, kent **13 diëtisten** die actief zijn in de regio van de Druivenstreek. De specialisaties omvatten algemene en sportdiëtië, diabetes type 2, voedselintoleranties, obesitas, eetstoornissen, immuunproblemen, oncologie allergieën, en chronische ontsteking en duurzame voeding.

4.4.7 Podologen

Informatie werd opgevraagd bij Yannick Schepers, deze gaf melding van **5 podologen**.

4.4.8 Tandartsen

Informatie werd opgevraagd bij onze bestuurder en voorzitter van het Verbond van Vlaamse Tandartsen, Christian de Pauw. Deze gaf melding van **84 tandartsen** in ELZ Druivenstreek.

4.4.9 Ergotherapeuten

Informatie werd opgevraagd maar binnen het gegeven tijdsbestek werd geen antwoord ontvangen.

4.4.10 Vroedvrouwen

Informatie werd opgevraagd bij onze bestuurder en vroedvrouw Joke Muyldermans, zij maakt melding van **11 vroedvrouwen** die in ELZ Druivenstreek **wonen en werken**. Daarnaast zijn er nog **2 vroedvrouwen** die niet in de regio wonen maar er wel **werkzaam** zijn.

4.5. Welzijnsaanbod

In wat volgt wordt een overzicht gegeven van de beschikbaarheid op vlak van kinderopvang, ouderen- en andere welzijnsvoorzieningen..

4.5.1 Kinderopvang

Kinderopvang voor baby's en peuters (toestand 31/12/jaar-1) - gemeenten [6]			
	(toestand 31/12/jaar-1) [aantal] [2022] ⁽¹⁾	per 100 kinderen 0-2 jaar (toestand 31/12/jaar-1) [per 100] [2021] ⁽²⁾	met inkomenstarief (t.o.v. opvangplaatsen voor B&P) (toestand 31/12/jaar-1) [%] [2022] ⁽²⁾
Hoeilaart	133	30,8	52,5
Kraainem	276	72,1	40,9
Overijse	456	57,6	42,9
Tervuren	300	44,0	50,0
Wezembeek- Oppem	103	20,1	26,2
Zaventem	579	50,0	80,0
Druivenstreek	1.846	47,5	55,1
Vlaams Gewest	88.049	45,3	77,3

Bron: Opgroeien | provincies.incijfers.be

Voetnoot

(1) ! Jaartal X+1 (bv. 2021) in PinC = Momentopname 31/12/X (bv. 2020) = X (bv. 2020) op website Opgroeien

(2) ! Jaartal X+1 (bv. 2020) in PinC = Momentopname 31/12/X (bv. 2019) = X (bv. 2019) op K&G-website

In het werkingsgebied van ELZ Druivenstreek zijn er **1.846 plaatsen** in de **kinderopvang** voor baby's en peuters. Dit betekent dat er voor 47,5% van de 0-2 jarigen een opvangplaats beschikbaar is. Het kinderopvangaanbod (aantal opvangplaatsen per 100 0-2 jarigen) voor baby's en peuters ligt **hoger** in ELZ Druivenstreek dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Opvallend is het **zeer beperkte aanbod in Wezembeek-Oppem**. Nochtans kennen zij een gemiddelde groene druk (zie hoofdstuk 2.1.4).

Bij opvangplaatsen met inkomenstarief wordt de kostprijs van de kinderopvang berekend op basis van het inkomen van de ouders. **55,1% van de opvangplaatsen** in ELZ Druivenstreek zijn met **inkomenstarief**. Dit aandeel is **lager** dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest.

4.5.2 Zorgaanbod ouderen

In het zorgaanbod voor ouderen wordt de **aanbodratio** van de woonzorgcentra (WZC) en de dagverzorgingscentra (DVC) onderzocht. Een aanbodratio is de verhouding tussen de gerealiseerde capaciteit en het aantal ouderen in de desbetreffende leeftijdsgroep. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de leeftijdsgroepen van 65 jaar en ouder en 80 jaar en ouder.

In het werkingsgebied van ELZ Druivenstreek zijn er **per 100 65-plussers 5,5 plaatsen** in de WZC. Berekend **per 100 80-plussers** betreft het **17,8 plaatsen**.

Het aanbod in de DVC is geringer, de aanbodratio wordt hier berekend per 10.000 mensen in de desbetreffende leeftijdscategorie. **Per 10.000 65-plussers** zijn er in het werkingsgebied van ELZ Druivenstreek **2,2 plaatsen** DVC. Per **10.000 80-plussers** bedraagt de capaciteit van de DVC **7,2**.

Een andere indicator is het zorgaanbod naar de **gepresteerde uren gezinszorg**. Een dienst voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg helpt thuis met persoonsverzorging, hulp in het huishouden, de schoonmaak, soms ook oppas en hulp bij karweitjes. Bij de gezinszorg is gekend hoeveel uren er gemiddeld bij cliënten van een bepaalde leeftijdsgroep werden gepresteerd. Bij de cliënten van **65 jaar of ouder** wordt gemiddeld **4,1 uren** gezinszorg per jaar gepresteerd. Dat aantal is in het werkingsgebied van ELZ Druivenstreek **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest. Wat de gepresteerde uren bij de **80-plussers** betreft, worden er in ELZ Druivenstreek gemiddeld **10,2 uren** gezinszorg per jaar gepresteerd. Dit aantal is **lager** dan gemiddeld in het Vlaams Gewest.

ZORGAANBOD - gemeenten [6]

	aanbodratio WZC per 100 inwoners 65+ [per 100] [2021]	aanbodratio WZC per 100 inwoners 80+ [per 100] [2021]	aanbodratio DVC per 10.000 inwoners 65+ [per 10.000] [2021]	aanbodratio DVC per 10.000 inwoners 80+ [per 10.000] [2021]	gepresteerde uren GZ bij 65+ jaar per inwoner 65+ jaar [ratio] [2020]	gepresteerde uren GZ bij 80+ jaar per inwoner 80+ jaar [ratio] [2020]
Hoeilaart	4,2	15,0	4,6	16,5	4,1	10,7
Kraainem	1,8	6,3	0,0	0,0	3,2	10,3
Overijse	6,6	20,9	2,0	6,2	4,1	11,2
Tervuren	3,6	11,0	2,4	7,2	4,3	10,1
Wezembeek- Oppem	6,2	20,3	3,6	11,6	2,9	7,7
Zaventem	7,9	24,3	1,8	5,5	4,9	10,3
Druivenstreek	5,5	17,8	2,2	7,2	4,1	10,2
Vlaams Gewest	6,0	19,9	2,3	7,7	9,3	21,7

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid | provincies.incijfers.be

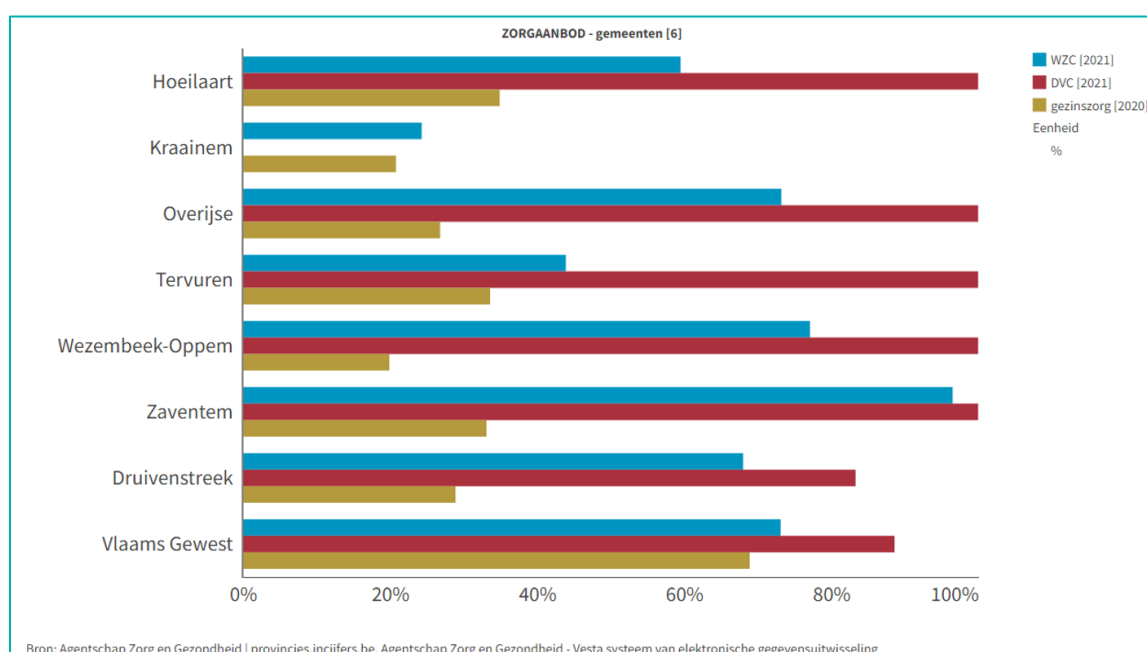
Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling

	Aanbodratio WZC per 100 inwoners 80+	Aanbodratio DVC per 100 inwoners 80+	Lokale dienstencentra
Hoeilaart	15	16,5	0
Kraainem	6,3	0	0
Overijse	20,9	6,2	0
Tervuren	11	7,2	0
Wezembeek-Oppem	20,3	11,6	0
Zaventem	24,3	5,5	0
Druivenstreek	17,8	7,2	0
Vlaams Gewest	19,9	7,7	259

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid | provincies.incijfers.be

Agentschap Zorg en Gezondheid - Vesta systeem van elektronische gegevensuitwisseling

Volgende grafiek toont voor de drie zorgvormen de **realisatiegraad**: het aantal bedden, plaatsen of uren die effectief gerealiseerd zijn, t.o.v. het aantal bedden, plaatsen of uren die volgens de leeftijdsstructuur van de bevolking nodig zouden zijn. De realisatiegraad bij WZC, DVC en gepresteerde uren gezinszorg is lager dan in het Vlaams Gewest.

Tot slot nog een overzicht van de absolute aantallen op vlak van woonzorgcentra, dagverzorgingscentra en assistentiewoningen. Opvallend is dat Kraainem en Overijse geen dagverzorgingscentra ter beschikking hebben.

ZORGAANBOD - 2021 - gemeenten van Druivenstreek			
	huidige capaciteit voorzieningen WZC	huidige capaciteit DVC - dagverzorging	huidige capaciteit AW
Druivenstreek: Hoeilaart	1	1	19
Druivenstreek: Kraainem	1	0	0
Druivenstreek: Overijse	5	0	98
Druivenstreek: Tervuren	1	1	42
Druivenstreek: Wezembeek-Oppem	2	1	85
Druivenstreek: Zaventem	4	1	202
Druivenstreek	14	4	446
Vlaams Gewest	815	236	31.466

Eenheid: aantal
Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid | provincies.incijfers.be

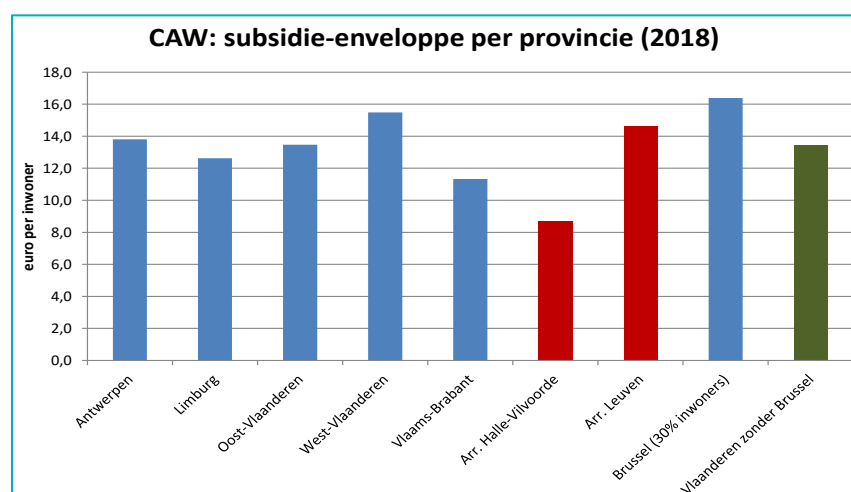
De vraag is of dit aanbod de prognoses die in hoofdstuk 2.1.5 (Ouderenpopulatie en prognose) naar voren komen, aan kan. Zoals de media melden, is het zeer moeilijk om verzorgen/verpleegkundig personeel aan te trekken.

4.5.3 Lokale dienstencentra

Er zijn geen lokale dienstencentra in ELZ Druivenstreek. Op het niveau van het Vlaams Gewest zijn er 259.

4.5.4 CAW

De subsidie-enveloppe voor CAW Halle-Vilvoorde per inwoner ligt beduidend lager dan deze in andere regio's en provincies. Zelfs indien de gewogen indicatoren in rekening gebracht worden, zoals ze door de Vlaamse administratie worden gehanteerd, blijft Halle-Vilvoorde het laagste aandeel hebben. De achterstand zal niet snel ingehaald worden, aangezien de subsidieverdeling op provinciaal niveau gebeurt.

Navraag bij het CAW bevestigt dat deze situatie sinds 2018 niet wezenlijk is veranderd: dezelfde doelstellingen moeten behaald worden met minder VTE.

Andere bevindingen vanuit het CAW zijn:

- Het cliënteel betreft vooral personen uit Zaventem (216), Tervuren (150) en Overijse (116); de inwoners uit de gemeente Kraainem vinden moeizaam (26 personen) de weg naar het CAW;
- 1 op 3 personen is vrouw (is in lijn met andere afdelingen);
- 1 op 3 personen is onder de 25 jaar;
- De belangrijkste thema's die aangemeld worden hebben te maken met mentaal welzijn (depressieve klachten, psychisch welbevinden, stress en draagkracht, zelfmoordgedachten, ...) en (partner)relatieproblemen;
- De belangrijkste doorverwijzer betreft de lokale politie; gevolgd door de school

5. Politieke context

Veranderende plannen, wet- en regelgeving kunnen zowel kansen als bedreigingen met zich meebrengen, dus het is wel belangrijk om in kaart te brengen wat er speelt op vlak van politieke ontwikkelingen. Vooreerst wordt de machtsverdeling in de lokale besturen onder de loop genomen, daarna volgt een duiding met betrekking tot de referentieregio's.

5.1. Lokale politiek

Zaventem

Burgemeester: Ingrid Holemans (Open VLD)

Bestuur: Open VLD, CD&V

Zetels: 31

Open VLD: 12

N-VA: 7

CD&V: 4

UF: 6

Pro Zaventem: 2

Tervuren

Burgemeester: Marc Charlier (N-VA)

Bestuur: N-VA, CD&V, Groen+

Zetels: 27

N-VA: 9

Groen+: 6

OPEN TERVUREN: 4

CD&V: 4

Tervuren Unie: 4

Kraainem

Burgemeester: Bertrand Waucquez (Kraainem-Unie)

Bestuur: LB & Kraainem-Unie

Zetels: 23

Défi+ MR + Ind: 11

Kraainem-Unie: 8

LB: 4

Overijse

Burgemeester: Inge Lenseclaes (OV 2002)

Bestuur: Overijse2002-N-VA, Open VLD-Groen Overijse

Zetels: 29

Overijse2002-N-VA: 10

OPENVLDGR.: 9

Overijse Plus: 6

CD&V: 3

Wezembeek-Oppeem

Burgemeester: Frédéric Petit (LB-Union)

Bestuur: LB-Union

Zetels: 23

LB-Union: 19

WOplus: 4

Hoeilaart

Burgemeester: Tim Vandenput (Open VLD)

Bestuur: Open VLD en PRO Hoeilaart

Zetels: 21

Open VLD: 12

CD&V: 5

PRO Hoeilaart: 4

ELZ Druivenstreek wil geen specifieke conclusies trekken uit deze beschrijvende analyse van de politieke situatie in de eerstelijnszone. Wel wil zij wijzen op de politieke diversiteit en de complexiteit van de zone met 6 gemeenten hetgeen de afstemming met de lokale besturen uitdagender maakt dan voor eerstelijnszones met slechts één of een paar gemeenten.

5.2. Referentieregio

Om de regionale samenwerking te stimuleren bakent de Vlaamse Regering referentieregio's af waarbinnen intergemeentelijke en bovenlokale samenwerking bij voorkeur moeten plaatsvinden.

De kadernota van 9 oktober 2020 van de Vlaamse Regering geeft de visie op regiovorming weer en bevat een kaart met aanzet tot afbakening van 13 referentieregio's. De Vlaamse Regering keurde op 12 maart 2021 een nieuwe kadernota goed. Voor de Provincie Vlaams-Brabant was er voldoende draagvlak voor de indeling in twee referentieregio's: Oost-Brabant en Halle-Vilvoorde.

Hierbij werden de gemeenten van het arrondissement Halle-Vilvoorde ingedeeld bij de referentieregio Halle-Vilvoorde en de gemeenten van het arrondissement Leuven bij de referentieregio Oost-Brabant. De gemeenten Hoeilaart en Overijse vormden hierop een uitzondering en werden ingedeeld bij de referentieregio Oost-Brabant.

Referentieregio's

Daardoor horen 3 van de 6 gemeenten van de eerstelijnszone bij referentieregio Halle-Vilvoorde (Zaventem, Wezembeek-Oppeem Kraainem) en drie gemeenten bij referentieregio Brabant-Oost (Tervuren, Overijse en Hoeilaart).

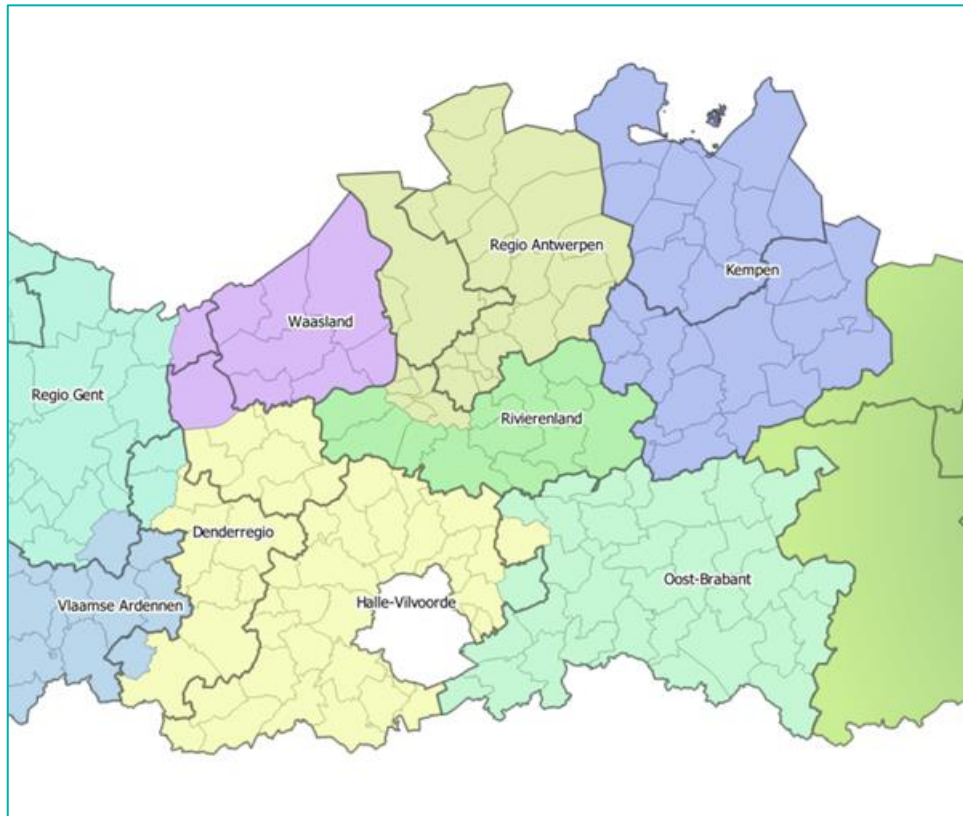
Referentieregio's versus ELZ

Een **permanente uitzondering** vanuit het kabinet Welzijn voor de domeinen zorg en welzijn vrijwaart een vlotte werking en de continuïteit van de ELZ Druivenstreek.

Dit neemt niet weg dat voor de samenwerking met een aantal zorg- en welzijnsstructuren op mesoniveau (palliatieve netwerken, LOGO's, Vlaamse netwerken GGZ, expertisecentra dementie) zich binnen deze nieuw afgebakende werkingsgebieden nieuwe afspraken gemaakt zullen moeten worden.

Bovendien zijn er nog domeinen zoals de netwerken geestelijke gezondheidszorg, huisvesting, beschut wonen, Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW's) en onderwijs waar bijkomend overleg nodig zal zijn voor de Eerstelijnszone Druivenstreek.

Een aantal federale bevoegdheden zoals de hulpverleningszones en de ziekenhuisnetwerken zitten **niet** in de scope van de gesprekken maar kunnen wel van belang zijn voor de werking van de eerstelijnszone.

Referentieregio's versus hulpverleningsregio's

Het is duidelijk dat de referentieregio's bestaande plannen die geënt zijn op de regionale zorgzones²³ doorkruisen. Eerstelijnszone Druivenstreek zal een aantal plannen en trajecten grondig moeten herdenken.

Als Eerstelijnszone is het primordiaal zich te blijven focussen op het realiseren van de kerndoelstellingen in deze gewijzigde context. Het is dan ook zeer gewenst dat de eerstelijnszone snel zekerheid kan krijgen over de definitieve beslissingen met betrekking tot de regiovorming zodat engagementen op langere termijn kunnen genomen worden en kan voorzien worden in een goed transitietraject waar dit nodig is.

²³ De regionale zorgzone omvat een gebied van minimaal 300.000 inwoners en is de som van 1 tot 4 eerstelijnszones..

6. Inzichten

De **Eerstelijnszone Druivenstreek** telt 123.620 inwoners en bestaat uit de gemeenten **Hoeilaart** (11.520 inwoners), **Kraainem** (13.843 inwoners), **Overijse** (25.699 inwoners), **Tervuren** (22.891 inwoners), **Wezembeek-Oppeem** (14.273 inwoners) en **Zaventem** (35.394 inwoners). De bevolkingsdichtheid is zeer verschillend tussen de verschillende gemeenten: in Kraainem en Wezembeek-Oppeem wonen meer dan 2.000 inwoners per km² en zijn dus sterk verstedelijkt, Zaventem scoort gemiddeld en de andere gemeenten hebben een eerder landelijk karakter.

6.1. Bevolkingskenmerken

De ELZ Druivenstreek is een **relatief jonge en diverse** regio, die gekenmerkt wordt door het hoge aantal jongeren (0-17 jaar) en het lage aandeel ouderen (+65 jaar) in vergelijking met de rest van Vlaanderen.

Naast een erg jonge populatie is de bevolking in de Druivenstreek erg divers: het **aandeel mensen van niet-Belgische herkomst** ligt in alle gemeenten van deze regio een **stuk hoger** dan gemiddeld in Vlaanderen. In Zaventem en Kraainem gaat het zelfs over iets meer dan de helft van de inwoners. In de meeste gemeenten is de groep uit EU-landen de grootste, behalve in Zaventem, waar er meer inwoners zijn die afkomstig zijn van buiten de EU. Als we de herkomstlanden opsplitsen, zien we in de regio meer inwoners met een Zuid-Europese, een Maghreb en een overige-Afrikaanse herkomst dan gemiddeld in Vlaanderen. Ook mensen met een herkomst uit Frankrijk en uit Centraal- en Zuid-Amerikaanse landen zijn meer vertegenwoordigd. Voor de herkomstnationaliteiten van buiten de EU en andere OESO-landen heeft Zaventem telkens het hoogste aandeel. Vooral het aandeel van Turkse en Marokkaanse herkomst is er hoog.

Het **aandeel werkzoekenden** ligt in alle gemeenten in de regio **lager** dan in het Vlaams Gewest, behalve in Zaventem dat iets hoger scoort dan het gemiddelde. Op vlak van personen met een **leefloon** of een **equivalent leefloon** worden de hoogste percentages dan weer geregistreerd in **Kraainem en Wezembeek-Oppeem**. In alle gemeenten zijn er aanzienlijk meer personen met een leefloon dan met een equivalent leefloon.

Een algemene evolutie, die zich ook in deze regio voordoet, is de **sterke stijging van het aandeel jongeren met een verhoogde tegemoetkoming**. Het **aandeel ouderen met een inkomensgarantie neemt** daarentegen **af**. De armoede bij jongeren en de actieve bevolking neemt in de Druivenstreek dus toe, terwijl de armoede bij ouderen stilaan afneemt.

Het **aandeel alleenstaande ouders met minderjarige kinderen** is in alle gemeenten van de regio **hoger** dan het Vlaamse gemiddelde.

Opvallend is het **lage aandeel erkende personen met een chronische aandoening, diabetes en handicap**. Ook de gemiddelde **BEL-score** ligt in de gemeenten iets **lager** dan het Vlaamse gemiddelde, met uitzondering van Kraainem. De oorzaken hiervoor zijn minder duidelijk.

Samenvattend kunnen we stellen dat de **ELZ Druivenstreek een zeer diverse, meertalige regio is met een groter aandeel jongeren, weinig ouderen, veel gezinnen met kinderen, weinig alleenwonenden, maar wel veel alleenstaande ouders**. Behalve in Zaventem scoort de regio **goed op armoede- en armoederisico-indicatoren**.

6.2. Het aanbod van zorg en welzijn

Geografisch situeert de Druivenstreek zich tussen Brussel en Leuven. Deze ligging brengt een aantal bijzondere kenmerken met zich mee die maken dat er weinig zorgaanbod is op het grondgebied en de verbondenheid met het zorg- en welzijnsbeleid van Brussel en Leuven, beperkt is.

De Druivenstreek heeft slechts een beperkt eigen aanbod van meer gespecialiseerde zorg op het eigen grondgebied. Door de ligging van onze zone, zijn er **vier verschillende zorgnetwerken waar bewoners en professionals beroep op kunnen doen**. Deze keuze wordt bepaald door een heel aantal factoren zoals beschikbaarheid, bereikbaarheid, historische of ideologische banden, taal ... Het grootste deel van de bewoners en professionals heeft eerder een affiniteit met het netwerk richting Leuven.

Franstalige bewoners richten zich vaker naar het Franstalige netwerk in Brussel, ook een deel van de Nederlands en Engelstalige bewoners oriënteren zich naar Brussel, maar hebben dan vaak een voorkeur voor de Nederlandstalige voorzieningen. Tot slot hebben de bewoners van Zaventem uit de deelgemeente Zaventem vaak eerder een oriëntatie richting Vilvoorde omwille van de bereikbaarheid.

Door deze **versnippering** aan contacten is de Druivenstreek een zone die eerder georiënteerd is op netwerken buiten haar grondgebied dan dat er initiatieven genomen werden binnen het grondgebied of dat er netwerken op het niveau van het grondgebied waren. Door de samenwerking over vier verschillende bestaande netwerken te spreiden, is er ook **geen verregaande betrokkenheid naar één netwerk** opdat de noden van de Druivenstreek tot op beleidsniveau aan bod kunnen komen. Er is een gevoel van overal welkom te zijn, maar nergens vaste voet aan de grond te hebben.

De **afgelopen jaren**, in aanloop naar de oprichting van de eerstelijnszone, groeiden de **verschillende actoren** op het veld **dichter naar elkaar**. Zo werken de verschillende huisartsenkringen samen aan een concept voor een wachtpost, zijn de woonzorgcentra actief betrokken bij de veranderfora, ontstaan er beroepsgerichte samenwerking op het niveau van de zone (bv. de psychologenkring Druivenstreek), zijn er initiatieven om acute noden in het zorgaanbod samen te bespreken.

Het is een feit dat de **investering in zorg en welzijn** voor onze regio **heel wat achterstand en lacunes** vertoont.²⁴

Op een aantal punten is deze nood ook hard te maken met cijfers, zeker wat betreft het meer geïnstitutionaliseerd aanbod. Voor het aanbod van zelfstandige beroepsbeoefenaars, toch een zeer belangrijke pijler in het eerstelijnsaanbod, ontbreken echter vaak harde cijfers of zijn die cijfers onvoldoende zichtbaar tot op het niveau van de zone of haar gemeenten.

Zo kunnen we vaststellen dat er een **ernstige onderinvestering is in zorg en welzijn** in onze zone. De meeste institutionele spelers, beschikken over een lager budget dan hun collega's in andere regio's. Dit geldt onder andere voor het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW), de Bijzondere Jeugdzorg, Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG), de geestelijke gezondheidszorg (CGG, PVT, beschut wonen), de thuiszorg (een laag aantal uren gepresteerde zorg en een gebrek aan lokale dienstencentra) en de buitenschoolse kinderopvang (3-11 jaar). Deze laatste scoort wel beter in de gemeente Overijse, maar is afwezig in de meeste andere gemeenten van onze zone.²⁵

Ook wat betreft **de zelfstandige aanbieders van zorg en welzijn** in onze zone, zijn er **heel wat noden**. Zo behoren in 2020 vier van de zes gemeenten tot prioritaire zones voor huisartsen (Zaventem, Overijse, Hoeilaart en Tervuren).²⁶ In deze publicatie zijn Wezembeek-Oppem en Kraainem niet meegenomen als huisartsenarme zone, maar dit berustte op een administratieve vergissing. Bij de volgende update zal meegenomen worden dat ook zij een huisartsenarme zone blijven. Voor andere beroepsgroepen die zelfstandig actief zijn in onze zone, is het moeilijk om specifieke data te vinden. Vanuit het veld krijgen we wel signalen dat er ernstige tekorten zijn aan thuisverpleegkundigen, dat er zeer lange wachtlijsten zijn voor psychologen die werken met kinderen en jongeren en hebben we nog geen podologen gevonden om toe te treden tot het clusteroverleg gezondheidszorg van de Zorgraad.

Positief is dat het **Medisch Centrum voor Huisartsen (MCH)** te Wezembeek-Oppem op een centrale plaats in de regio een kwalitatieve ruimte voor diverse specialisten biedt. Vandaag werken een 700-tal huisartsen uit Vlaams-Brabant en de Brusselse rand nauw samen met dit centrum. Op deze wijze wordt er toch een aanbod aan gespecialiseerde gezondheidszorg en een divers aanbod aan specialisten voorzien in de regio.

Tot slot kunnen we stellen dat het **aanbod aan sociale woningen** in de regio erg **klein** is terwijl de aankoop van een woning net heel duur is in vergelijking met Vlaanderen. Het aandeel dat ingeschreven is op een wachtlijst ligt overal lager dan gemiddeld. Vaak hangt dit ook samen met de aanwezigheid van het aanbod.

²⁴ Investeren in Zorg en Welzijn, Rapport 2019 – een analyse van het welzijnsaanbod, Provincie Vlaams Brabant, 2019

²⁵ Investeren in Zorg en Welzijn, Rapport 2019 – een analyse van het welzijnsaanbod, Provincie Vlaams Brabant, 2019

²⁶ Agentschap Zorg en Gezondheid. Prioritaire zones voor huisartsen, Beschikbaar op: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/prioritaire-zones-huisartsen> (geraadpleegd op 18/2/2020)

6.3. Knelpunten, uitdagingen en sterktes

Naast de knelpunten op het vlak van het zorg- en welzijnsaanbod zoals hierboven geschetst, zijn er een aantal bijkomende factoren die het werken in de zone bemoeilijken.

De Druivenstreek is een erg **meertalige zone**. Met **2 faciliteitengemeenten** in onze zone, is ook het gebruik van Frans als voertaal voor professionals en burgers officieel benoemd. Daarnaast kent de regio ook een groot aantal inwoners die gelieerd zijn aan **Europese en internationale instellingen en bedrijven** waardoor ook het Engels als voertaal erg ingeburgerd is.

In tegenstelling tot wat vaak de perceptie van mensen buiten de zone is omwille van de hoge grondprijs en de aanwezigheid van heel wat expats, kent onze zone toch een grote groep **inwoners met financiële noden**. De activiteitsgraad van de 15-64 jarigen is veel lager dan het Vlaamse gemiddelde.

Het is een feit dat de **mobiliteit** in en naar onze zone moeilijk ligt. Binnen de zone (op de Noord-Zuid as van onze zone) is er slechts een beperkt aanbod van openbaar vervoer. Om zich met de wagen te verplaatsen tussen de gemeenten van de zone, kan men gebruik maken van de R0 of de N227 (Mechelsesteenweg). Beide wegen kennen heel wat **fileleed**, wat dan weer heel wat sluipverkeer veroorzaakt. Daardoor is de tijd die men moet besteden aan verplaatsingen in de zone erg willekeurig. De verplaatsing van en naar onze zone, wordt door mensen van buiten de zone als erg onvoorspelbaar en belastend beleefd. Gezien het geringe eigen zorg- en welzijnsaanbod in onze zone, is dit nochtans van levensbelang om een beroep te kunnen doen op het zorgaanbod uit Brussel of Leuven.

De afgelopen jaren werd er intensief gewerkt aan de voorbereiding van onze eerstelijnszone. In die periode werd al duidelijk dat **de goede samenwerking en het grote engagement** van vele participanten een **grote sterkte** zijn voor onze regio. Op de verschillende veranderfora was er steeds een grote opkomst van een zeer diverse groep professionals. Het veranderteam bestond uit een sterke groep van mensen uit diverse sectoren en van verschillende niveaus die samen wilden meeschrijven aan het verhaal. Ook in de zorgraad zetelen er tal van gemotiveerde kandidaten uit alle clusters en de zone kan bouwen op een ruime geëngageerde algemene vergadering. Een heel aantal mensen en organisaties hebben zich opgegeven om actief samen te werken in de verschillende overlegstructuren die op stapel staan.